

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

2019

21η Ενημερωτική Συνάντηση

Εκπαίδευση & Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ &

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

Ερμηνεία & Εμπειρία στο Μουσείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

21ης Ενημερωτικής Συνάντησης
Εκπαίδευση & Νεοελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά

Σε συνεργασία με το Ελληνικό Τμήμα του ICOM

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
& ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:
Ερμηνεία & Εμπειρία στο Μουσείο

1 Νοεμβρίου 2019
Αμφιθέατρο ΥΠΠΟΑ

ΕΝΑΡΞΗ / ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

ΤΕΤΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος του ICOM, επίτιμη διευθύντρια ΥΠΠΟΑ

ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΑΔΑΜ ΒΕΛΕΝΗ
Γενική Διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ - ΒΙΛΛΥ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
Διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ - ΒΙΛΛΥ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Με την ετήσια Συνάντηση των Μουσείων Νεότερου Πολιτισμού, θέλουμε να αφουγκραστούμε τις επιθυμίες και τις ανάγκες των επαγγελματιών των μουσείων και επιχειρούμε να διευρύνουμε το πεδίο συζήτησης, φιλτράροντας και ενσωματώνοντας καινοτόμες ιδέες. Το 2019, με ιδιαίτερη προσμονή και ενδιαφέρον, προετοιμάσαμε την 21η ημερίδα-σεμινάριο, με θέμα την αξιοποίηση των παραστατικών τεχνών στον χώρο των μουσείων. Ήταν πρόταση που διατυπώθηκε στην 20η ημερίδα, τόσο από τους συμμετέχοντες, όσο και από τους διοργανωτές, καθώς τις τελευταίες δεκαετίες, στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, επιλέγονται από τα μουσεία οι παραστατικές τέχνες, τόσο ως μέσα ερμηνείας των συλλογών τους, όσο και ως εργαλεία σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι επισκέπτες βιώνουν νέες εμπειρίες μέσω της διάδρασης που προσφέρουν οι παραστατικές τέχνες και τα μουσεία εκπληρώνουν τους εκπαιδευτικούς και ψυχαγωγικούς τους στόχους με πολύ ζωντανό τρόπο.

Το θεωρητικό πλαίσιο της αξιοποίησης των παραστατικών τεχνών στη μουσειακή εμπειρία αναπτύχθηκε από τρεις ομιλήτριες. Η κ. Φωτεινή Βενιέρη, Μουσειολόγος - Θεατρολόγος, (διδάσκουσα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) παρουσίασε το μουσειακό θέατρο ως ερμηνευτική στρατηγική, ως μέσο ερμηνείας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δηλαδή των πολιτιστικών πρακτικών και πεποιθήσεων που συνοδεύουν τις ιστορικές διαδικασίες. Η κ. Μάρθα Κατσαρίδου (επίκουρη καθηγήτρια Θεάτρου στην Εκπαίδευση του Π.Τ.Π.Ε. Πανανεπιστημίου Θεσσαλίας) εξήγησε πώς συνδυάζονται οι μουσειακές με τις θεατρικές πρακτικές, πώς ποικίλες μορφές θεάτρου συναντώνται ως εργαλεία ερμηνείας του μουσειακού υλικού και συντελούν στη γνωστική και συναισθηματική εξέλιξη του κοινού, ενώ βασίζονται πάντα στο μουσειακό έκθεμα. Τέλος η κ. Αρετή Κονδυλίδου (Κοινωνική Ανθρωπολόγος - Θεατρολόγος, που εργάζεται στην ΥΝΜΤΕ Κεντρικής Μακεδονίας - Πολυχώρο Πολιτισμού - Ισλαχανέ) μίλησε για το μουσειακό θέατρο ως νέα μορφή καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής έκφρασης, και παρουσίασε δρώμενα σε μουσειακούς και πολιτιστικούς χώρους, σε διαδρομές και μνημεία της Θεσσαλονίκης.

Ακολούθησαν οι εκπρόσωποι των μουσείων, που αξιοποιούν στα εκπαιδευτικά προγράμματά τους τις παραστατικές τέχνες. Συγκεκριμένα, από το δίκτυο Μουσείων του ΠΙΟΠ, το Μουσείο Μπενάκη, το Μουσείο της Μέρμινας Ποντίων Κυρίων, το Ιστορικό Μουσείο Κρή-

της, το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη, το MOMus - Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Τηλεπικοινωνιών Ομίλου ΟΤΕ, το Μουσείο Πόλης Δήμου Καρδίτσας, σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Εργαστήριο για το Δράμα και το Θέατρο στην Εκπαίδευση «ΡΟΔΑ», η Οικία - Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου, το Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου, το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Καλαμάτας, το Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου και το Εθνολογικό Μουσείο Θράκης.

Όλα τα μουσεία παρουσίασαν εξαιρετικά ενδιαφέροντα προγράμματα: Παιχνίδια ρόλων, δραματοποιημένη αφήγηση, χορό, χοροθέατρο, παραστάσεις εμπνευσμένες από τις συλλογές, ιστορικές αναπαραστάσεις, performances και πολλές άλλες εφαρμογές. Η ποικιλία και η επιτυχία αυτών των εφαρμογών βοήθησαν τους συμμετέχοντες να αντιληφθούν ότι οι παραστατικές τέχνες ενισχύουν με μοναδικό τρόπο τη βιωματική διάσταση της μάθησης, ενώ ταυτοχρόνως επιτρέπουν στο κοινό των Μουσείων πολλαπλές και πολύ γόνιμες αναγνώσεις του μουσειακού αφηγήματος.

Στο δεύτερο μέρος της ημερίδας παρουσιάστηκαν δεκαπέντε νέα εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται από μουσεία, αλλά και από το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος. Επίσης παρουσιάστηκαν δυο προγράμματα της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για το αγροτικό πολιτιστικό τοπίο (<http://ayla.culture.gr/educational-material/>) και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιούργησαν δυο συνεργαζόμενες μουσειοπαιδαγωγοί για την έκθεση της ΔΙΝΕΠΟΚ «Με το βλέμμα του Κατακτητή» (<http://ayla.culture.gr/katalogos-tis-ekthesis-me-to-vlemma-tou-kataktiti/>).

Στην 21η Συνάντηση συμμετείχαν 156 άτομα συνολικά, εκ των οποίων 35 ήταν οι ομιλητές και 121 ακροατές. Η εικόνα που μας δίνει η αποτίμηση της Συνάντησης από τους-τις συμμετέχοντες-ουσες είναι και πάλι πολύ ενθαρρυντική για την αξία της δικτύωσης και του διαλόγου μεταξύ των μουσείων, όπως εξυπηρετείται από το θεσμό των Ετήσιων Συναντήσεων.

ПРОГРАММА

8.30-9.00 ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ / ΕΓΓΡΑΦΕΣ

9.00-9.30 ΕΝΑΡΞΗ / ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

9.30-9.45 Πρόσωπο με πρόσωπο με την ιστορία:
Το μουσειακό θέατρο
Φωτεινή Βενιέρη

9.45-10.00 Μουσεία και Θέατρο στη Θεσσαλονίκη
Αρετή Κονδυλίδου

10.00-10.15 Θεατροπαιδαγωγικές παρεμβάσεις και βυζαντινός πολιτισμός: Μια δημιουργική συνάντηση
Μάρθα Κατσαρίδου

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

10.15-10.25 Παραστατικές τέχνες και εκπαιδευτικές δράσεις: Αναζητήσεις και καλές πρακτικές στο Δίκτυο Μουσείων του ΠΙΟΠ
Αλεξάνδρα Τράντα

10.25-10.35 Ο χορός ως ερμηνευτικό μέσο στο μουσείο
Μαρία-Χριστίνα Γιαννουλάτου, Χαρούλα Χατζηνικολάου

10.35-10.45 Γυναικείοι μονόλογοι μέσα στο μουσείο και με αφορμή τη συλλογή του
Χρήστος Τσαρουχίδης

10.45-10.55 Η εμπειρία του Μουσείου, μέσα από την εφαρμογή του μουσειακού θεάτρου
Φανή Καμπάνη

10.55-11.05 Πού κρύβεται ο Καζαντζάκης; Προσεγγίζοντας το έργο του Νίκου Καζαντζάκη με πρακτικές της τέχνης της performance
Βίκη Χρηστάκη

11.05-11.15 Let's talk with Tina. Πρόγραμμα Εκπαιδευτικού Δράματος στην έκθεση του MOMus - ΜΦΘ «Καπιταλιστικός Ρεαλισμός»
Μαρία Κοκορότσκου

11.15-11.25 Από τη σιωπή της προθήκης στον θεατρικό λόγο: Ένα πείραμα με πολλούς αποδέκτες
Ειρήνη Παπαγεωργίου, Ξένια Πολίτου

11.25-11.35 Θέατρο και Performance στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών
Νικολέττα Λιακοσταύρου

11.35-12.10 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ / ΚΑΦΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

12.10-12.20 «Η» Γυναίκες - Ένα δέντρο στον κάμπο
Μαρία Μπαρμπατσάλου, Φωτεινή Λέκκα

12.20-12.30 Όταν η Τέχνη και ο Πολιτισμός αφηγούνται παγκόσμιες ιστορίες με μεγάλες ιδέες - Βιωματικό εργαστήριο καλλιτεχνικής - ιστορικής αφήγησης για νέους
Ρία Μαρκουλάκη, Χαρά Αποστολάκη

12.30-12.40 Αίνος - Αλεξανδρούπολη: Τόποι συνάντησης
Αγνή Καραγιάννη

12.40-12.50 Η Αφροδίτη της Μήλου κλαίει
Άννα Βόγλη

12.50-13.00 Ανακαλύπτουμε επαγγέλματα και ασχολίες από την παλιά Καλαμάτα στο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο
Μαίρη Τσουλάκου, Κατερίνα Τζαμουράνη

13.00-13.10 Της Άνοιξης τραγούδια, παραμύθια και παιχνίδια
Μαρία Παπανικολάου, Μαρία Πετρακάκη

13.10-13.20 Διαχρονικά / 9 σταθμοί / 9 ιστορίες
Βαλεντίνα Σωκράτους

13.20-14.10 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ / ΕΛΑΦΡΥ ΓΕΥΜΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

- 14.10-14.17** Τελικά η εικόνα λέει πάντα την αλήθεια;... Εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο πλαίσιο της έκθεσης «Με το βλέμμα του κατακτητή: Η Αθήνα της Κατοχής στη φωτογραφική συλλογή του Βύρωνα Μήτου»
Ιωάννα Παπουτσή, Σοφία Αβραμίδου
- 14.18-14.25** Το αγροτικό τοπίο ως πολιτιστικό αγαθό: Το νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ΔΝΠΚ
Έλενα Μπαζίνη
- 14.26-14.33** Η Αφήγηση ως μέσο ερμηνείας των ξερολιθικών πολιτισμικών τοπίων
Παναγιώτα Κουτσούκου
- 14.34-14.41** Ανακαλύπτοντας «μουσικές ιστορίες» της Πλάκας - Η μουσική και τα «μουσικά τοπόσημα» της γειτονιάς της Πλάκας
Βασιλική Πολυζώη, Ζοζεφίνα Αλεβίζου
- 14.42-14.49** Προορισμός Μικράς Ασίας, την εποχή της ακμής των Ελλήνων
Σοφία Ξυναριανού
- 14.50-14.57** Μόνος ή Μοναδικός; Διαφορετικότητα και Ρατσισμός
Αιμιλία Εμμανουήλ, Δώρα Λαμπροπούλου
- 14.58-15.05** Εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ
Σοφία Καλοκαιρινού
- 15.06-15.13** Ένας ήρωας κι εσύ
Παναγιώτης Γεωργόπουλος
- 15.14-15.21** Αρχιτεκτονικά Μνημεία της Αρχαιότητας στα Ελληνικά Χαρτονομίσματα
Κωνσταντίνος Χριστόπουλος, Σταματίνα Δημοπούλου
- 15.22-15.29** Η Ιστορία μιας τομάτας
Μαρία Καβαλιέρη
- 15.30-15.37** Οι περιπέτειες του Οδυσσέα
Αργυρώ Στρογγυλού, Εμμανουήλ Πετράκης

- 15.38-15.45** Υπό το πρίσμα του Κυβερνήτη: Τα Μουσεία της πόλης της Κέρκυρας
Ντάρια Κοσκόρου
- 15.46-15.53** Τα παραδοσιακά σταμπωτά του Λαογραφικού Ιστορικού Μουσείου Λάρισας - Εκπαιδευτικές δράσεις για ενήλικες, παιδιά και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες
Φανή Καλοκαιρινού
- 15.54-16.01** Ας ταξιδέψουμε στην Κίνα!
Ρωξάνη Γιάννου
- 16.02-16.09** Πολλά ταξίδια... Μία Ευρώπη
Αλεξάνδρα Μένου

16.10-16.30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

* Η 3η παρουσίαση της Α΄ Ενότητας δεν πραγματοποιήθηκε, καθώς η συνεργάτιδα του Ιστορικού Μουσείου Αλεξανδρούπολης δεν μπόρεσε να παραστεί.

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΒΕΝΙΕΡΗ

Μουσειολόγος θεατρολόγος

Διδάσκουσα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Το μουσειακό θέατρο είναι μια ερμηνευτική στρατηγική, μια μορφή εφαρμοσμένου θεάτρου και δημόσιας ιστορίας. Πρόκειται για μια νέα αφηγηματική προσέγγιση στην ελληνική μουσειολογία και μουσειοπαιδαγωγική που αξιοποιείται συστηματικά στη Β. Ευρώπη και τον αγγλοσαξωνικό κόσμο από τα τέλη του 19ου αιώνα.

Βασίζεται σε εκτενή επιστημονική έρευνα και χρησιμοποιεί τη μυθοπλασία για να επικοινωνήσει ιδέες, γεγονότα και αντιλήψεις. Οι ηθοποιοί/ερμηνευτές υποδύονται συγκεκριμένους ιστορικούς ρόλους σε συγκεκριμένες συνθήκες με στόχο να ενθαρρύνουν τους/τις επισκέπτες/ριες να εκτιμήσουν και να κατανοήσουν με άμεσο τρόπο την ιστορία και κάποιες διαστάσεις του μουσειακού περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο οι μουσειακοί χώροι «ζωντανεύουν», ενισχύεται η διανοητική προσβασιμότητα της υπό εξέταση θεματικής και καθίσταται πιο άμεση η σχέση εκθέματος - επισκεπτών/ριών. Ως ερμηνευτικό εργαλείο είναι ικανό να διευρύνει τις αφηγηματικές δυνατότητες του χώρου ή/και του αντικειμένου, να διαμεσολαβήσει την πολλαπλότητα της εμπειρίας και να συνδέσει το ειδικό με το γενικό. Ακολουθεί τις σύγχρονες εξελίξεις στα πεδία της ιστορίας, των σπουδών μνήμης και της μουσειολογίας και συνδέεται με την ανάδυση των «αθέατων» όψεων της εμπειρίας των υποκειμένων. Εστιάζει στην ανάδειξη των κινήτρων που οδηγούν σε συγκεκριμένες αποφάσεις και δράσεις, καθώς και στην ανάδειξη κρυφών νοημάτων. Ουσιαστικά αποτελεί έναν φορέα ερμηνείας της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς, δηλαδή των πολιτισμικών πρακτικών και πεποιθήσεων που συνοδεύουν τις ιστορικές διαδικασίες. Παρόλο που μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλα τα είδη μουσείων, είτε πρόκειται για μουσεία τέχνης ή τεχνολογίας, το μουσειακό θέατρο ερμηνεύει κυρίως τις ιστορικές και κοινωνικοπολιτισμικές διαστάσεις των μουσειακών αφηγήσεων.

Η ανακοίνωση εστιάζει στην αποσαφήνιση του πεδίου, στις θεωρητικές και πρακτικές του καταβολές και εκφάνσεις, στις δυνατότητες και τους περιορισμούς του καθώς και στους τρόπους αξιοποίησής του στο πλαίσιο της σύγχρονης μουσειολογίας.

ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΡΕΤΗ ΚΟΝΔΥΛΙΔΟΥ

Κοινωνική Ανθρωπολόγος – Θεατρολόγος

Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας, ΥΠΠΟΑ
Πολυχώρος Πολιτισμού της πρώην Σχολής Τεχνών κι Επαγγελματιών Ισλαχανέ

Σε ολόένα και περισσότερα μουσεία εμφανίζεται μία νέα μορφή καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής έκφρασης, ορμώμενη από τον κόσμο του θεάτρου. Το θέατρο... πάει μουσείο και ενσαρκώνει ιστορίες εμπνευσμένες από εκθέσεις, ιστορικά γεγονότα, καλλιτέχνες, προσελκύοντας το κοινό σε παραστατικά δρώμενα με μορφή αφηγήσεων, δραματοποιήσεων, εμπυχωσέων. Ο στόχος είναι διττός: τέρψη και γνώση. Το μουσείο και το θέατρο, έχοντας ως κοινό τους στοιχείο την αφήγηση (storytelling), συνδέονται ολοένα και πιο συχνά, σε μουσειακούς ή πολιτιστικούς χώρους, σε πολιτιστικές διαδρομές, μνημεία και αρχαιολογικά πάρκα.

Ένας καινούριος όρος, το μουσειακό θέατρο, έρχεται να συμπεριλάβει τις εκφάνσεις των θεατρικών δρώμενων που εκτυλίσσονται στα μουσεία. Ο θεατρικός λόγος δίνει φωνή στα άυλα αντικείμενα των μουσείων και αφηγείται τις ιστορίες που κρύβονται πίσω απ' αυτά. Η επιστημονική έρευνα και γνώση, μέσω εμπύχωσης, προσφέρεται στο μουσείο εύληπτη και ψυχαγωγική. Το θέατρο στο μουσείο είναι διαδραστικό και άμεσο, ενώ έχει συχνά χαρακτήρα κοινωνικού προβληματισμού και συλλογικής ευαισθητοποίησης.

Στη Θεσσαλονίκη, τα τελευταία χρόνια, πραγματοποιήθηκαν θεατρικές δράσεις στα περισσότερα μουσεία της πόλης και σ' αυτό συνετέλεσε ιδιαίτερα η σύμπραξη των πολιτιστικών φορέων με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, το οποίο διοργάνωσε γύρω στα είκοσι θεατρικά δρώμενα σε μουσεία τα τελευταία δύο χρόνια. Οι θεατρικές παραγωγές ήταν εμπνευσμένες από τις εκάστοτε περιοδικές εκθέσεις των μουσείων και έλαβαν χώρα μέσα στους εκθεσιακούς χώρους.

Μία διαφορετική παρουσία του θεάτρου στα μουσεία αποτελεί η χρήση θεατρικών τεχνικών σε εκπαιδευτικά προγράμματα για μα-

θητές. Ανάμεσα σε άλλους πολιτιστικούς φορείς της πόλης, στον Πολυχώρο Πολιτισμού Ισλαχανέ της πρώην Σχολής Τεχνών κι Επαγγελματιών Χαμιδιέ, διοργανώνονται θεατρο - εκπαιδευτικά προγράμματα, σχεδιασμένα για τις μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις. Η ανταπόκριση μαθητών και εκπαιδευτικών είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική, καθώς ο εμπυχωτής ενσαρκώνει ενίοτε... έναν φωτογράφο, γλύπτη, συγγραφέα, ένα - ιστορικό ή όχι - πρόσωπο, που εμπλέκεται στην έκθεση, κατευθύνει, ξεναγεί, καθοδηγεί. Οι μαθητές καλούνται να δραματοποιήσουν αφηγήσεις που προκύπτουν από τις θεματικές, συμμετέχοντας με σωματικές εικόνες, παντομίμα, αυτοσχεδιασμούς. Ο στατικός και βουβός εκθεσιακός χώρος σφύζει από λόγο, σώματα σε κίνηση και συναισθήματα, υπηρετώντας τη γνώση!

ΘΕΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΜΑΡΘΑ ΚΑΤΣΑΡΙΔΟΥ

Επίκουρη Καθηγήτρια Θεάτρου στην Εκπαίδευση

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ανακοίνωση επιχειρεί να αναλύσει κριτικά τη μελέτη περίπτωσης τριών θεατροπαιδαγωγικών δράσεων/εργαστηρίων, που σχεδιάστηκαν στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και απευθύνονταν σε μαθητικούς πληθυσμούς. Στην ομάδα σχεδιασμού συμμετείχαν οι υπεύθυνες του Τομέα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου, Ιουλία Γαβριηλίδου και Εύα Φουρλίγκα, που μαζί με την αρχαιολόγο Αναστασία Κουτσιδάκη ανέλαβαν την αρχαιολογική επιμέλεια, ενώ το θεατροπαιδαγωγικό μέρος ανέλαβαν ως εξωτερικοί συνεργάτες η Άννα Μπεζιργιάννη και η γράφουσα.

Στα εργαστήρια «Ένα βυζαντινό παραμύθι μέσα στο Μουσείο: Καλλίμαχος και Χρυσορρόη», «Ένα παραμύθι μέσα στο Μουσείο: Οι μάγοι από την Ανατολή» και «Εξιχνιάζοντας μυστήρια στη Θεσσαλονίκη της Εικονομαχίας» συνδυάστηκαν οι μουσειακές με τις θεατρικές πρακτικές. Πρόκειται για ένα πεδίο που τελευταία έχει επικρατήσει με τον ευρύτερο όρο Μουσειακό Θέατρο. Συνδυάζοντας την αφηγηματική, την αισθητική και την επικοινωνιακή λειτουργία, τόσο το θέατρο όσο και το μουσείο καλούνται να μεταφέρουν τους θεατές / επισκέπτες σε διαφορετικά περιβάλλοντα, όπου η συμμετοχή τους είναι ενεργή. Έτσι, θέτοντας ως στόχο τη μάθηση και την ψυχαγωγία, η χρήση θεατρικών πρακτικών στο μουσείο συντελεί στη γνωστική και συναισθηματική εξέλιξη του κοινού, μια χρήση η οποία βασίζεται πάντα στο μουσειακό έκθεμα.

Η ανακοίνωση δομείται σε πέντε κεντρικά σημεία, που προκύπτουν από τη διερεύνηση του θεωρητικού πεδίου, σε συνδυασμό με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των τριών εργαστηρίων. Δίνεται έμφαση στη συμβολή της λογοτεχνίας, καθώς ο κοινός παρονομαστής των

δράσεων είναι το λογοτεχνικό κείμενο, που προσαρμόζεται σε δραματικές συνθήκες εντός του μουσείου. Εύλογα, βασικό σημείο αποτελεί η προσαρμογή της ιστορίας εντός του μουσείου, προκειμένου να υπάρχει απόλυτη συνέπεια ως προς τον χρόνο που εκτυλίσσεται η μυθοπλαστική ιστορία του εργαστηρίου με την ιστορική περίοδο και τα εκθέματα του μουσείου. Ταυτόχρονα, απαραίτητη κρίνεται η προσαρμογή της ιστορίας σε δραματικές συνθήκες / κώδικες δράματος, που, σε συνδυασμό με την επιλογή των ρόλων για τους συμμετέχοντες και τους εμπυχωτές, διασφαλίζουν τη συμμετοχικότητα, τη συνεργασία και τη λήψη αποφάσεων εντός της θεατροπαιδαγωγικής δράσης. Τέλος, υποστηρίζοντας την ενοποιημένη προσέγγιση και την τάση σύζευξης του Δράματος με το Θέατρο, περιγράφονται στην ανακοίνωση τα θεατρικά δρώμενα που δημιουργήθηκαν και ουσιαστικά ολοκλήρωσαν τα εργαστήρια.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ:

Ερμηνεία και εμπειρία στο Μουσείο

ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ: ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΤΟΥ ΠΙΟΠ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΤΡΑΝΤΑ

Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος

Υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων Δικτύου Μουσείων ΠΙΟΠ

Πώς μπορούν οι παραστατικές τέχνες στο Μουσείο να συμβάλουν στην απόκτηση εμπειριών από διαφορετικές ομάδες κοινού και να διαμορφώσουν δυναμικούς επισκέπτες;

Η παρουσίαση, με αφορμή επιλεγμένα παραδείγματα από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (το Δίκτυο Μουσείων, τη Θεσσαλονίκη, το Ιστορικό Αρχείο), επιχειρεί να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά, ίσως και το έναυσμα για νέα.

Αφηγήσεις παραμυθιών για μικρούς και μεγάλους, θεατρικά και χορευτικά δρώμενα, εργαστήρια και βιωματικές δράσεις, βασισμένα στις θεματικές των μουσείων του Δικτύου του ΠΙΟΠ και των άλλων χώρων του, σκιαγραφούν τα Μουσεία ως «κυψέλες» πολιτισμού, ιδιαίτερα στις τοπικές κοινωνίες, καθώς αποτελούν αφορμές για να «επιστρέφει» το κοινό σε αυτά. Παράλληλα, προσφέρουν σε κατοίκους της περιφέρειας την ευκαιρία να γίνονται κοινωνοί σημαντικών δράσεων. Εν τέλει, με αυτόν τον τρόπο, τα μουσεία του Δικτύου συμβάλλουν ουσιαστικά στην εκπαίδευση, με τις πολλαπλές της διαστάσεις, αλλά και στην ψυχαγωγία διαφορετικών ομάδων κοινού.

Ο ΧΟΡΟΣ ΩΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΜΕΡΟ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΜΑΡΙΑ - ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΔΕΣΤΟΥΝΗ - ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΥ

Φιλολόγος

ΧΑΡΟΥΛΑ ΧΑΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ιστορικός Τέχνης

Τμήμα Εκπαίδευσης Μουσείου Μπενάκη

Το πρόγραμμα «Χορός στο Μουσείο» ανακοινώθηκε το φθινόπωρο του 2018, ως «μία ξεχωριστή προσέγγιση του Μουσείου μέσα από την κίνηση». Στόχος ήταν οι ενήλικοι επισκέπτες να εκφραστούν με το σώμα τους ανάμεσα στα έργα των συλλογών, σε ουσιαστική επαφή με αυτά.

Η πρώτη εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Ελληνικού Πολιτισμού με τίτλο «Σύμβολα και σώμα». Η ιδέα ήταν να συσχετιστούν οι συμβολισμοί που υπάρχουν στην ελληνική παράδοση με τους συμβολισμούς του σώματος. Ανάμεσα σε υφαντά, ξυλόγλυπτα, κοσμήματα και φορεσιές, οι συμμετέχοντες παρασύρθηκαν με την καθοδήγηση της χορεύτριας - χορογράφου Βασιλικής Σπάχου, σε μια κίνηση που δανείστηκε χαρακτηριστικά από τη νεοελληνική παραδοσιακή τέχνη.

Στη δεύτερη συνάντηση κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι στην Πινακοθήκη Γκίκα, για ένα «Flashback στην κίνηση των μοντερνιστών». Αφορμές όπως μια επιστολή της Ραλλούς Μάνου, κάποια σχέδια του Γιάννη Τσαρούχη και μερικά βινύλια με μουσική του Μάνου Χατζηδάκι έδωσαν το στίγμα των γόνιμων σχέσεων που τροφοδότησαν τους δημιουργούς του 1930. Πάνω σε ένα πάτωμα από φελλό η ομάδα έκανε δοκιμές στην αφαιρετική κίνηση. Είχε προηγηθεί, όπως κάθε φορά, μια σύντομη προβολή ανάλογων έργων από διάσημους χορογράφους, ενώ οι χορευτικές απόπειρες έγιναν με επιλεγμένη μουσική υπόκρουση.

Για την τρίτη συνάντηση επιλέχθηκε το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης και το θέμα «Arabesque». Τα μαθηματικά, η επαναληπτικότητα και η διακοσμητική διάθεση της τέχνης του ισλαμικού κόσμου ενέπνευσαν πρωτότυπα κινητικά μοτίβα.

Η αναδρομική παρουσίαση του έργου του Μόραλη, στο κτήριο της οδού Πειραιώς 138, αποτέλεσε το έναυσμα για μια πρόταση χορευτικής αξιοποίησης της περιοδικής έκθεσης. Ως άξονας χρησίμευσε το καλλιτεχνικό ιδίωμα του ζωγράφου, όπως εξελίχθηκε κυρίως μετά το 1960, καθώς και το οπτικό λεξιλόγιο που ανέπτυξε στις αρχιτεκτονικές του παρεμβάσεις. Οι συμμετέχοντες χάρηκαν μία μοναδική εμπειρία, εδραιώνοντας σωματικούς διαλόγους ανά ζεύγη και δημιουργώντας κινητικές συνθέσεις μπροστά στα εκτεθειμένα έργα.

Το πρόγραμμα «Χορός στο Μουσείο» αποτελεί μία συναρπαστική πρόκληση. Η κίνηση υπερβαίνει πλέον το επίπεδο της προσέγγισης ενός έργου τέχνης και παράγεται από τον ίδιο τον επισκέπτη προσωπικά, με ό,τι σημαίνει αυτό. Από εργαλείο διαμεσολάβησης γίνεται δίαυλος ερμηνείας, απόρροια της βαθύτερης κατανόησης του μουσειακού περιβάλλοντος. Ένας ακόμη δρόμος.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΙ ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΑΙ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΡΟΥΧΙΔΗΣ

Ιστορικός - Υπεύθυνος εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Μουσείο της Μέριμνας Ποντίων Κυριών

Το Μουσείο της Μέριμνας Ποντίων Κυριών στη φετινή συνάντηση επέλεξε να αναφερθεί σε μια βιβλιοπαρουσίαση που έγινε εντός του χώρου του Μουσείου. Το ιδιαίτερο αυτής της βιβλιοπαρουσίασης ήταν πως επρόκειτο για ένα βιβλίο που έχει γραφτεί από την ηθοποιό κ. Μαρία Τσιμά και έχει παρουσιαστεί σε θεατρική σκηνή. Ο τίτλος του βιβλίου είναι «Ίσια δικαιώματα. Αλλοδαπές γυναίκες μιλούν» και περιλαμβάνει επτά αφηγήσεις γυναικών, που είναι αλλοδαπές και δουλεύουν στην Ελλάδα φροντίζοντας ηλικιωμένους ανθρώπους. Κοινός παρονομαστής του βιβλίου και της έκθεσης του Μουσείου είναι οι γυναίκες, που και στις δύο περιπτώσεις μιλούν για το πέρασμά τους από την μια πατρίδα στην άλλη και για τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν.

Η κ. Μαρία Τσιμά μαζί με την επίσης ηθοποιό κ. Έφη Σταμούλη επέλεξαν να δραματοποιήσουν κάποιους από τους μονολόγους του βιβλίου. Η στιγμή της αφήγησης ήταν η πιο καθηλωτική και ατμοσφαιρική στιγμή για το κοινό που παρακολουθούσε την παρουσίαση. Η τραγικότητα των ιστοριών, που δραματοποιήθηκαν μέσα στον ήδη φορτισμένο χώρο ενός Μουσείου, που πραγματεύεται δραματικά γεγονότα, ξάφνιασε, αλλά κυρίως συγκίνησε. Αφού τελείωσε η παρουσίαση ήταν πια ξεκάθαρο, για τους ανθρώπους του Μουσείου της ΜΠΚ, πως μόλις είχε λήξει μια «εκπαιδευτική δράση» για ενήλικες. Η επιτυχία της παρουσίασης ήταν το έναυσμα για να ξεκινήσουν νέες δράσεις. Τολμήσαμε να χρησιμοποιήσουμε τον χώρο του Μουσείου και αλλιώς. Αλλιώς, με την έννοια του διαφορετικά. Με έναν τρόπο που προσελκύει ένα ευρύτερο κοινό, το οποίο έλκεται - δικαίως θα λέγαμε - από τις παραστατικές τέχνες.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΦΑΝΗ ΚΑΜΠΑΝΗ

Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος

Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών - Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Τα τελευταία τρία χρόνια, οι παραστατικές τέχνες (Θέατρο - Χορός - Χοροθέατρο) χρησιμοποιούνται ως ερμηνευτικά εργαλεία στην εκπαιδευτική διαδικασία που συντελείται στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης. Στόχος είναι, αφενός, η διεύρυνση του μουσειακού κοινού - καθώς η πρακτική αυτή έχει ως αντίκρισμα να προσελκύονται άνθρωποι με ειδικά ενδιαφέροντα και τους δίνεται η δυνατότητα να αξιοποιήσουν δημιουργικά τις δεξιότητές τους - και αφετέρου, η ανανέωση των μέσων που δύναται ένα μουσείο να επικαλεστεί, προκειμένου να αφουγκραστεί την εποχή του και τις νέες τάσεις, να συνεργαστεί με νέες ειδικότητες και να δώσει βήμα σε φρέσκιες ιδέες και πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας. Η αξιοποίηση των παραστατικών τεχνών ως ερμηνευτικών εργαλείων δίνει το ερέθισμα της ελεύθερης έκφρασης και της αναβίωσης της ιστορίας, όχι μόνο σαν φαντασική ή ρεαλιστική εικόνα μέσα από τα ιστορικά τεκμήρια αλλά και ως βίωμα, βοηθώντας τον συμμετέχοντα να κατακτήσει τη γνώση. Στο πλαίσιο αυτό, το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης οργάνωσε δύο θεατρικά εργαστήρια, ένα για ενηλίκους (ηθοποιούς, ερασιτέχνες, εκπαιδευτικούς και γενικότερα λάτρεις της θεατρικής πράξης) και ένα για παιδιά ηλικίας 12 - 16 χρονών. Τα εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν εντός των συλλογών του Μουσείου, ήταν εμπνευσμένα από αυτές και διήρκεσαν 8 ημέρες έκαστο.

Ειδικότερα, στο θεατρικό εργαστήριο, που πραγματοποιήθηκε για το ενήλικο κοινό, οι 17 αιώνες τοπικής ιστορίας, όπως παρουσιάζονται μέσα από τις συλλογές του Μουσείου, αποτέλεσαν έμπνευση προκειμένου οι συμμετέχοντες να έχουν την ευκαιρία, να παρεισφρήσουν στα γεγονότα, όχι μόνο κοινωνικά, πολιτικά και ιστορικά, αλλά και συναισθηματικά, σωματικά, βιωματικά, αφού ανακάλεσαν μνήμες της προσωπικής τους ιστορίας, πραγματοποιώντας θεατρικούς αυτοσχεδισμούς. [Εκτέλεση εργαστηρίου / σκηνοθεσία: Σοφία Δερμιτζάκη].

Στο θεατρικό εργαστήριο που πραγματοποιήθηκε για παιδιά ηλικίας 12 - 16 χρόνων, οι συμμετέχοντες ήρθαν σε επαφή με τα πλούσια ευρήματα του ΙΜΚ και προετοίμασαν μια ξενάγηση για ενήλικο κοινό, μία κινούμενη παράσταση που περιπλανήθηκε στους χώρους του Μουσείου, φωτίζοντας την υποκειμενικότητα της ερμηνείας των εκθεμάτων. Στόχος, επιπλέον, του εργαστηρίου ήταν να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τις βασικές αρχές του θεάτρου, όπως είναι η δημιουργία ενός ρόλου (ενός ξεναγού, ενός αρχαιολόγου, ενός φύλακα του μουσείου, μίας καθαρίστριας / ιστή κ.ά.), η απεύθυνση στο κοινό, η παρουσία στη σκηνή, η ομαδικότητα και η δημιουργία μιας παράστασης. [Εκτέλεση εργαστηρίου / σκηνοθεσία: Θεανώ Μεταξά].

ΠΟΥ ΚΡΥΒΕΤΑΙ Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ; ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ ΜΕ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ PERFORMANCE

ΒΙΚΗ ΧΡΗΣΤΑΚΗ

Εικαστικός, υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων
Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

Το Τμήμα Εκπαιδευτικών Δράσεων του Μουσείου Καζαντζάκη σχεδιάζει προγράμματα για σχολεία, εργαστήρια και δράσεις, έχοντας ως αφετηρία την πρακτική 'learning through doing' την οποία δανείζεται από τις Τέχνες.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κοίτα, Σκέψου, Δημιούργησε @ MNK» σχεδιάστηκε για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου. Αποτελείται από τρία μέρη και έχει στόχο να προκαλέσει τη δημιουργική εμπλοκή των μαθητών με τα γραπτά του Καζαντζάκη μέσω της performance art, η οποία έχει αναδειχθεί σε ένα από τα πιο ριζοσπαστικά μέσα έκφρασης στον κόσμο της τέχνης.

Στο πρώτο μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος, τα εκθέματα του Μουσείου που εκπροσωπούν τις καλές τέχνες και οι δράσεις του Φεστιβάλ «Ταξιδεύοντας» αποτελούν τα ερεθίσματα που ωθούν τους μαθητές να προβληματιστούν. Συζητάμε εάν τα κείμενα του Καζαντζάκη μπορούν να εμπνεύσουν μια performance και ποια είναι η διαφορά της από τις υπόλοιπες παραστατικές τέχνες. Το δεύτερο μέρος είναι περισσότερο βιωματικό. Οι μαθητές καλούνται να δοκιμάσουν πρακτικές της τέχνης της performance με αντικείμενα, τεχνικές λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας και σωματική έκφραση. Στα τελευταία 40 λεπτά οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να δημιουργήσει μια performance, αποδίδοντας μια φράση του Καζαντζάκη.

Το πρόγραμμα «Κοίτα, Σκέψου, Δημιούργησε @ MNK» σχεδιάστηκε για να δημιουργηθεί χώρος και χρόνος για τις απόψεις των ίδιων των μαθητών. Στόχος του είναι οι μαθητές να αισθανθούν ότι οι ιδέες τους στο Μουσείο μετράνε. Οι πρακτικές της τέχνης της performance

επιλέχθηκαν, επειδή αφενός παρατηρείται ένα συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για την performance στη σκηνή της σύγχρονης τέχνης και αφετέρου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η εφαρμογή των πρακτικών της στην εκπαίδευση. Τέλος, η performance είναι μια παραστατική τέχνη που κυρίως κάνει χρήση τυχαίων δομών, οι οποίες ενθαρρύνουν τους μαθητές να πειραματιστούν για να φτιάξουν δράσεις, που δεν μπορούν να κριθούν υπό το πρίσμα του σωστού και του λάθους.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος «Κοίτα, Σκέψου, Δημιούργησε @ MNK» επιχειρούμε να ενεργοποιήσουμε το μυαλό και το σώμα των μαθητών, για να ενδυναμώσουμε τη σχέση τους με τον εαυτό τους, τη μεταξύ τους δυναμική αλλά και τη σχέση τους με το ίδιο το Μουσείο.

LET'S TALK WITH TINA! ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ MOMus - ΜΦΘ «ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ»

ΜΑΡΙΑ ΚΟΚΟΡΟΤΣΚΟΥ

Μουσειολόγος - Εκπαιδευτικός Θεάτρου

MOMus - Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Είναι χαρακτηριστική η λογική του δόγματος της Μάργκαρετ Θάτσερ για το σύγχρονο καπιταλιστικό σύστημα με την ονομασία ΤΙΝΑ. Το 2009, ο Βρετανός θεωρητικός Mark Fisher εκδίδει το βιβλίο του «Καπιταλιστικός Ρεαλισμός. Υπάρχει άραγε εναλλακτική;» Το ερώτημα θα μπορούσε ενδεχομένως να απαντηθεί με τον ισχυρισμό ότι για να αλλάξουμε τους εαυτούς μας και τον κόσμο είναι απαραίτητο να αναρωτηθούμε γιατί συμβαίνει κάτι, με τι σχετίζεται και εάν και πώς θα μπορούσε να είναι διαφορετικό.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στην έκθεση «Καπιταλιστικός Ρεαλισμός» βασίστηκε στη μέθοδο του Εκπαιδευτικού Δράματος, που στοχεύει στη βιωματική, συνεργατική, ενεργητική μάθηση που προωθεί την κριτική σκέψη.

Η διάρκεια του προγράμματος ήταν 90΄ και απευθυνόταν σε μαθητές ηλικίας 12 μέχρι 16 ετών.

Οι στόχοι του προγράμματος ήταν:

- να προβληματίσει τους μαθητές σχετικά με την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα,
- να παροτρύνει τους μαθητές να διερευνήσουν εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των ανισοτήτων στον κόσμο,
- να θέσει ερωτήματα γύρω από τη φύση της Φωτογραφίας και να εκπαιδεύσει τους μαθητές στην ερμηνεία των εικόνων.

Το πρόγραμμα ξεκινούσε με ένα προκείμενο: Η μεγάλη πολυεθνική κατασκευαστική εταιρεία SkyLimit είχε αναλάβει την υλοποίηση

τριών μεγάλων έργων στην Αφρική, την Ιαπωνία και τη Σαγκάη. Σε ρόλο επιστημόνων (αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι, ειδικοί του αστικού σχεδιασμού), που η SkyLimit είχε προσλάβει για να υλοποιήσουν τα έργα, συναντούν τη διευθύνουσα σύμβουλο Tina Selfridge (δασκάλα σε ρόλο). Στη συνάντηση, η Tina ζητά να καταθέσουν τα σχέδιά τους που θα συμβάλουν αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη της εταιρείας. Ωστόσο, τους ζητά να λάβουν υπόψη τους όλα τα δεδομένα που θα τους δώσει (πληροφορίες για την περιοχή, τη χώρα και το έργο), ώστε τα σχέδια να είναι επιτυχημένα, λειτουργικά και ανταγωνιστικά. Τα έργα παρουσιάστηκαν στο παγκόσμιο συνέδριο Habitat του ΟΗΕ, όπου τα στελέχη της εταιρείας ήρθαν αντιμέτωπα με τους κατοίκους (μαθητές σε ρόλο) των περιοχών υλοποίησης των έργων. Οι μαθητές δούλεψαν με φωτογραφίες της έκθεσης και με πραγματικά στοιχεία που αντλήθηκαν από δημοσιεύματα ηλεκτρονικού και έντυπου Τύπου.

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με τη φάση του αναστοχασμού. Οι μαθητές διατύπωσαν τις απόψεις που σχημάτισαν σχετικά με τις ανισότητες στον κόσμο και σχολίασαν την εμπειρία που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

ΑΠΟ ΤΗ ΣΙΩΠΗ ΤΗΣ ΠΡΟΘΗΚΗΣ ΣΤΟΝ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΛΟΓΟ: ΕΝΑ ΠΕΙΡΑΜΑ ΜΕ ΠΟΛΛΟΥΣ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Επιμελήτρια Προϊστορικών, Αρχαίων Ελληνικών και Ρωμαϊκών Συλλογών

ΞΕΝΙΑ ΠΟΛΙΤΟΥ

Επιμελήτρια Συλλογής Νεοελληνικού Πολιτισμού

Μουσείο Μπενάκη

Τη διετία 2016 - 2018 το Μουσείο Μπενάκη, σε συνεργασία με το Εθνικό Θέατρο, παρουσίασε την πρωτότυπη για τα ελληνικά δεδομένα μουσειακή - θεατρική δράση με τίτλο: «Από τη σιωπή της προθήκης στον θεατρικό λόγο».

Στόχος της δράσης ήταν να πραγματοποιηθεί μια διαφορετική μουσειακή περιήγηση, μέσα από την οποία θα αναδεικνύονται εκείνες οι πλευρές των εκθεμάτων, που μια απλή ξενάγηση αδυνατεί να φωτίσει. Επιδίωξη της συνέργειας επιμελητών και καλλιτεχνών ήταν να αναδειχθούν κρυμμένες όψεις των αντικειμένων μέσα από κείμενα, όχι κατ' ανάγκη θεατρικά, γραμμένα κοντά στον χρονολογικό ορίζοντα των εκθεμάτων, τα οποία, δραματοποιημένα από ηθοποιούς, θα μετέφεραν στον επισκέπτη του μουσείου πληροφορίες, που είναι αδύνατον να μεταδοθούν με τα συνήθη βοηθητικά μέσα. Το ευρύ κοινό θα είχε έτσι τη δυνατότητα να καταστεί μέτοχος του κοινωνικού και ιστορικού πλαισίου των αντικειμένων μέσα από τη μαγεία της θεατρικής πράξης, η οποία οπωσδήποτε συντελεί στην ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης, του συναισθήματος και της φαντασίας, συμπληρώνοντας με την επιτέλεσή της την πρόσληψη των μηνυμάτων που μεταφέρουν τα έργα και η εποχή τους.

Η δράση πραγματοποιήθηκε με αφορμή αντικείμενα από τις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού (Προϊστορική, Αρχαία και Ρωμαϊκή Συλλογή, Βυζαντινή Συλλογή, Συλλογή Νεοελληνικού Πολιτισμού & Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων), του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης και της Πινακοθήκης Νίκου Χατζηκυριάκου - Γκίκα, στους εκθεσιακούς χώρους, ενώ παρουσιάστηκε και στις φυλακές

Κορυδαλλού στους κρατούμενους που συμμετείχαν στο 1ο Θεατρικό Εργαστήρι, το οποίο διοργάνωσε το Εθνικό Θέατρο.

Για την υλοποίησή της οι επιμελητές των συλλογών συνεργάστηκαν στενά με τον σκηνοθέτη και τους ηθοποιούς των έξι παραστάσεων που συμπεριελήφθησαν στο πρόγραμμα, σε μια συνέργεια που αποτέλεσε από μόνη της μια πλούσια εκπαιδευτική εμπειρία για όλους τους εμπλεκόμενους.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά πάνω από 80 παραστάσεις, τις οποίες παρακολούθησαν γύρω στα 2.000 άτομα, ένας αριθμός θεατών που αυξανόταν συνεχώς, καθώς η δράση γινόταν γνωστή στο αθηναϊκό κοινό.

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ PERFORMANCE ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΛΙΑΚΟΣΤΑΥΡΟΥ

Προϊστάμενη Μουσείου Τηλεπικοινωνιών Ομίλου ΟΤΕ

Η ομιλία της επικεφαλής του Μουσείου Τηλεπικοινωνιών, κ. Νικολέττας Λιακοσταύρου, επικεντρώθηκε σε θέματα όπως η σχέση του μουσείου με τις παραστατικές τέχνες, η δυναμική παρουσία τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα, η ανάπτυξη και εξέλιξη μουσειακών δράσεων που σχετίζονται με τις παραστατικές τέχνες, η συσχέτιση των νέων δυνατοτήτων που προσφέρει η τεχνολογία με τις παραστατικές τέχνες και οι προοπτικές για την ανάπτυξη τέτοιων δράσεων στα μουσεία του αύριο.

Στους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου, ο επισκέπτης αισθάνεται και βιώνει ότι είναι μέρος μιας παράστασης που εκτυλίσσεται μπροστά του, τον «περιλαμβάνει» και την επηρεάζει. Τα εκθέματα, οι ήχοι, οι φωτογραφίες, τα εικαστικά, οι προφορικές μαρτυρίες, οι «μυρωδιές» δημιουργούν εικόνες που προσκαλούν και προκαλούν σε διάλογο και συνεχή αλληλεπίδραση.

Τελικά οι επισκέπτες, οι άνθρωποι του Μουσείου, οι αναπαραστάσεις ιστοριών και δρώμενων άλλων εποχών συνδιαμορφώνουν και νοηματοδοτούν τον μουσειακό χώρο.

Η αλληλεπίδραση, η ερμηνεία που προκαλείται από την ατομική προσέγγιση του επισκέπτη, είναι ένα μοναδικό δρώμενο, μία καθημερινή performance.

«Το σύγχρονο Μουσείο δεν είναι για τους επισκέπτες αλλά μαζί με τους επισκέπτες, Ελκυστικό - Θελκτικό - Γοητευτικό» (Graham Black). Οι παραστατικές τέχνες στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών, ως ερμηνευτικά σκηνικά που ενθαρρύνουν τον αυτοσχεδιασμό, την ελευθερία έκφρασης και την εναλλακτική διάδραση, συνδιαλέγονται με ποικίλα κοινά και συνδιαμορφώνουν το νόημα των εκθεμάτων.

Από την πρώτη κιόλας θεατρική παράσταση στο Μουσείο, πριν οκτώ χρόνια, με πηγή έμπνευσης το Internet, έγινε αντιληπτό ότι οι παρα-

στατικές τέχνες έχουν μια δυναμική. Έτσι, πριν τρία χρόνια, δημιουργήθηκε η θεατρική παράσταση «Κι όμως... κινείται» με στοιχεία από το σωματικό θέατρο και την Commedia dell'Arte, παρουσιάζοντας διαδοχικά τις διαφορετικές περιόδους των τηλεπικοινωνιών μέσα από την κωμωδία, την ανατροπή και την ανάληψη ρόλων από τους θεατές. Από το 2013 έως το 2019, πραγματοποιήθηκαν 60 συνολικά θεατρικές παραστάσεις που τις παρακολούθησαν 6.300 μαθητές.

Στο Μουσείο, οι παραστατικές τέχνες έχουν αναδείξει επιτυχώς την αποτελεσματικότητά τους ως ένα δυναμικό ερμηνευτικό μέσο για τον σχεδιασμό και την έκφραση ενός καινοτόμου και ανθρωποκεντρικού storytelling που απευθύνεται σε όλους και αφορά όλους.

«Η» ΓΥΝΑΙΚΕΣ - ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΛΕΚΚΑ

Ιστορικός - Μουσειολόγος
Μουσείο Πόλης Δήμου Καρδίτσας

ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΡΜΠΑΤΣΑΛΟΥ

Θεατρολόγος
Πολιτιστικό Εργαστήριο για το Δράμα και το Θέατρο
στην Εκπαίδευση «ΡΟΔΑ» (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ.)

Τα μουσεία, από φορείς γνώσης, τείνουν πλέον να αντιμετωπίζονται ως μοχλοί εκδημοκρατισμού των κοινωνιών τους. Αυτός ο νέος κοινωνικός ρόλος δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς δομικές αλλαγές σε σχέση με το τι συλλέγουμε, πώς το τεκμηριώνουμε, τι μέσα χρησιμοποιούμε για να ανασυνθέσουμε το παρελθόν, σε ποιο βαθμό συνειδητοποιούμε και πώς επικοινωνούμε την πολυπλοκότητά του, πώς το ανάγουμε στο παρόν. Οι προφορικές μαρτυρίες, με την αμεσότητα, την πολυφωνία και την πολυσημία τους, μπορούν να είναι ένας ισχυρός σύμμαχος στην κατεύθυνση αυτή. Δεκατρείς αφηγήσεις ζωής, έντεκα γυναικών και δυο ανδρών, δεκατρείς φωνές που αποκτούν λόγο, αποτέλεσαν τη βάση για να ειπωθεί μια ιστορία, από και για τις γυναίκες του δυτικοθεσσαλικού κάμπου. Η εμπειρία τους ανασυντίθεται δημιουργικά επί σκηνής δίνοντας βήμα στη μνήμη τους, κατασκευασμένη νοητικά και βιωμένη συλλογικά, όπως κάθε μνήμη. Τα αντικείμενα γίνονται ο καταλύτης για να ελευθερωθεί, με την αξίωση να συμμετέχουν στη δράση, όπως συμβαίνει και στο μουσειακό αφήγημα.

Το εγχείρημα προσπαθεί να μετουσιώσει την πρωτογενή προφορική μαρτυρία σε καλλιτεχνικό γεγονός, προσδίδοντάς της μια πιο οικουμενική - συλλογική διάσταση. Στόχος του είναι να προκαλέσει έναν πιο ουσιαστικό διάλογο, γύρω από τη ζωή στον κάμπο, μέσα από ένα τεκμηριωμένο και συναισθηματικά δυνατό ερέθισμα σκέψης. Όχι ως τυπική πληροφορία, αλλά ως δράση που επιτελείται ζωντανά, μπροστά στον θεατή. Μεθοδολογικά προσομοιάζει στο είδος του Θεάτρου Ντοκουμέντου. Αποτελεί μια προσπάθεια να συναντηθούμε με το παρελθόν αυτού του τόπου, να αναρωτηθούμε για την ταυτότητά του, αντιμέτωποι με τον φόβο, χωρίς δαιμονοποιήσεις και εξιδανικεύσεις.

ΟΤΑΝ Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΔΕΕΣ - ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΡΙΑ ΜΑΡΚΟΥΛΑΚΗ

Μουσειοπαιδαγωγός

ΧΑΡΑ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ

Αρχειονόμος - Βιβλιοθηκονόμος, υπεύθυνη συλλογών
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών & Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος»
Οικία - Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου

Το πρόγραμμα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών & Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», που εφαρμόζεται στην Οικία - Μουσείο Ελευθερίου Βενιζέλου, στη Χαλέπα Χανίων, έχει τίτλο «Όταν η Τέχνη και ο Πολιτισμός αφηγούνται παγκόσμιες ιστορίες με μεγάλες ιδέες». Μέσω αυτού επιχειρείται να προσφερθεί στους μαθητές Γ΄ Γυμνασίου και Λυκείου ένα ταξίδι στην Τέχνη όλων των μορφών (εικαστική, κινηματογραφική, μουσικοκινητική, φωτογραφία, μόδα, αρχιτεκτονική, λογοτεχνία) κατά την περίοδο δράσης του Βενιζέλου (κυρίως μεταξύ 1910 και 1930) που οδηγεί τους νέους σε ένα ταξίδι της φαντασίας και της διαίσθησης τόσο στην εποχή, όσο και στον άνθρωπο - προσωπικότητα, σ' έναν κόσμο που το ανθρώπινο τοπίο δεν είναι μόνο ελληνικό, αλλά και παγκόσμιο.

Η αναδίφηση στη ζωή του Ελευθερίου Βενιζέλου καθιστά τον επισκέπτη του Μουσείου συμμετοχο σε μια ζωή κάθε άλλο παρά κοινότυπη, βαρετή και αδιάφορη. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος έζησε σ' έναν κόσμο που σπαράχθηκε από αλλεπάλληλες συρράξεις, όπως οι Βαλκανικοί πόλεμοι, ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η Μικρασιατική καταστροφή. Παράλληλα, η αρχή του εικοστού αιώνα σηματοδότησε και προανήγγειλε μια σειρά από καταγιστικές αλλαγές, ανάμεσα στις οποίες θα ήταν νέα πολιτικά συστήματα και γεωπολιτικές ανακατατάξεις, η αλλαγή στη θέση της γυναίκας, η χρήση καινούργιων υλικών, όπως το σίδερο, για να υψωθούν αρχιτεκτονικές δημιουργίες, που θα υμνού-

σαν το ζητούμενο της «τέχνης για την τέχνη», νέα λογοτεχνικά και εικαστικά ρεύματα και φυσικά η άνθηση του κινηματογράφου και της φωτογραφίας. Σκοπός του προγράμματος είναι, μέσω της σύνδεσης με την τέχνη, να αναδειχθούν πτυχές της ιστορίας και να καταδειχθεί το πώς ο Βενιζέλος και οι άνθρωποι του καιρού του έζησαν σ' έναν καινούργιο γενναίο κόσμο, ο οποίος έμελλε να έχει μια βαθιά αλληλεπίδραση με τη θαυμαστή του προσωπικότητα.

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ ΚΛΑΙΕΙ

ANNA ΒΟΓΛΗ

Διευθύντρια Μεταλλευτικού Μουσείου Μήλου

Το Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου ιδρύθηκε το 1998 και μετράει ήδη 21 χρόνια πολιτιστικής και εκπαιδευτικής παρουσίας στο νησί της Μήλου. Δέχεται πάνω από 11.000 επισκέπτες τον χρόνο, ενώ περισσότεροι από 900 μαθητές της Μήλου συμμετέχουν στα ετήσια εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται δωρεάν.

Σε συνεργασία με πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς σχεδιάζονται και υλοποιούνται δράσεις με στόχο την εξωστρέφεια και τη διεύρυνση του κοινού, έχοντας δημιουργήσει μία σχέση επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με την τοπική εκπαιδευτική κοινότητα και την τοπική κοινωνία.

Με σημαντικό εκδοτικό έργο επιστημονικών και άλλων εκδόσεων που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, το 2010, με στόχο τον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, το ΜΜΜ επιχορήγησε την έκδοση του βιβλίου της Σοφίας Γιαλourάκη «Η Αφροδίτη της Μήλου κλαίει», ένα παραμύθι και βιβλίο γνώσεων για μικρούς και μεγάλους.

Η Σοφία Γιαλourάκη, αρχαιολόγος και χαρισματική παιδαγωγός και συγγραφέας βιβλίων για παιδιά, πραγματοποιούσε από το 1986 εκπαιδευτικά προγράμματα στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης Αθηνών, αφού όπως έχει αναφέρει, τα παιδιά της δίνουν συνεχώς έμπνευση και δύναμη.

Με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου το 2010 και την παρουσίασή του στη Μήλο και στην Αθήνα, υλοποιήθηκαν 4 εκπαιδευτικά προγράμματα από την ίδια τη συγγραφέα - παιδαγωγό και τις συνεργάτιδες της Λίλιαν Λύκου και Κατερίνα Γεώρμα. 130 μαθητές των τριών τελευταίων τάξεων όλων των Δημοτικών Σχολείων της Μήλου συμμετείχαν με ενθουσιασμό στα θεατρικά, μουσικά και εικαστικά δρώμενα. Ήλθαν σε επαφή με ιστορικά γεγονότα του τόπου τους, με διασκεδαστικό και βιωματικό τρόπο, υποδύθηκαν ρόλους μυθικών και ιστορικών προσώπων ή ηρώων του βιβλίου που συνδέονταν με κάποιο τρόπο με τη θεματική και τα εκθέματα του Μουσείου.

Το πρόγραμμα έχει ενταχθεί στις μόνιμες εκπαιδευτικές δράσεις του Μουσείου, ενώ το 2020, με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από την ημέρα που βρέθηκε το άγαλμα της Αφροδίτης στη Μήλο - στις 8 Απριλίου 1820 - θα επαναληφθεί το πρόγραμμα για τα παιδιά των Δημοτικών Σχολείων της Μήλου και των γύρω νησιών.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΥΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΜΑΙΡΗ ΤΣΟΥΛΑΚΟΥ

Αρχαιολόγος - Πολιτιστική Διαχειρίστρια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΖΑΜΟΥΡΑΝΗ

Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος

Σύλλογος προς Διάδοσιν των Γραμμάτων - Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Καλαμάτας

Με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων 2019 σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ανακαλύπτουμε επαγγέλματα και ασχολίες από την παλιά Καλαμάτα στο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο». Το πρόγραμμα απευθύνεται σε οικογένειες με παιδιά 10 - 15 ετών, καθώς και σε ελεύθερες, μεικτές ηλικιακά ομάδες.

Σκοπός του προγράμματος είναι η ανακάλυψη με συμμετοχικό τρόπο και η εμπύχωση, από το ίδιο το κοινό, μουσειακών αντικειμένων καθώς και άυλων και υλικών τεκμηρίων, που αφορούν σε επαγγέλματα και ασχολίες της παλιάς Καλαμάτας. Στόχος του προγράμματος είναι οι συμμετέχοντες να ανατρέξουν σε εμπειρίες και πρότερες γνώσεις, τις οποίες θα εμπλουτίσουν με την επαφή τους με τα μουσειακά αντικείμενα. Θα τις μοιραστούν μεταξύ τους διαπλέκοντάς τις με αφηγήσεις προσωπικών βιωμάτων, ιστοριών, λαϊκών δοξασιών κ.λπ. που αβίαστα έρχονται στη μνήμη τους, μέσω της επαφής τους με τα μουσειακά εκθέματα. Μέσω αυτής της επαφής, οι συμμετέχοντες προκαλούνται να δημιουργήσουν γέφυρες ανάμεσα στα σύγχρονα και στα παραδοσιακά επαγγέλματα, αντιμετωπίζοντας την παράδοση ως πηγή έμπνευσης και δημιουργίας.

Μέσω της εναλλαγής ρόλων εμπυχωτών - επισκεπτών καθώς και με τη χρήση σκηνικών αντικειμένων (κεντημάτων, εργαλείων ύφανσης, πράσινου σαπουνιού) και γεύσης ζυμωτού ψωμιού από παραδοσιακό φούρνο, τοπικού οίνου, παστελιών κ.λπ. κινητοποιούνται όλες οι αισθήσεις. Ανοίγεται έτσι ένας αυθόρμητος διάλογος κοινού και μου-

σείου, ο ένας επισκέπτης συμπληρώνει τον άλλον και όλοι έχουν να συμβάλουν σε κάτι. Παράγονται έτσι νέα νοήματα, στην κατεύθυνση της συμμετοχικής διάστασης του μουσείου, ενώ οι εμπυχωτές μετατρέπονται κι αυτοί σε κοινό και με προσήλωση παρακολουθούν και αποκτούν νέες εμπειρίες και γνώσεις. Γίνονται έτσι όλοι κρίκοι μιας ευρύτερης αλυσίδας, που ενώνει μουσειακά αντικείμενα και ανθρώπους.

ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ιστορικός - Αφηγήτρια

ΜΑΡΙΑ ΠΕΤΡΑΚΑΚΗ

Αρχαιολόγος - Επιμελήτρια

Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Της Άνοιξης τραγούδια, παραμύθια και παιχνίδια» δημιουργήθηκε, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου σε συνεργασία των: Μαρίας Μέξια (Διευθύντριας - Αρχαιολόγου), Μαρίας Πετρακάκη (Επιμελήτριας - Αρχαιολόγου) και Μαρίας Παπανικολάου (Ιστορικού - Αφηγήτριας). Απευθύνθηκε σε μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε μαθητές ειδικών σχολείων. Πραγματοποιήθηκε από τον Ιανουάριο έως τον Μάιο του 2014, με τη συμμετοχή 1800 περίπου μαθητών.

Στόχος του προγράμματος ήταν η γνωριμία των παιδιών με τα έθιμα της Άνοιξης στην ελληνική λαογραφία, ενώ δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα έθιμα της κορινθιακής υπαίθρου. Η ιστορική και λαογραφική δομή του προγράμματος χτίστηκε μέσα από υλικές και άυλες μαρτυρίες του παρελθόντος, με όχημα τις παραστατικές τέχνες (μουσική, θέατρο σκιών, αφήγηση - storytelling), ενώ στο εγχείρημα σημαντικό δομικό στοιχείο ήταν ο ίδιος ο χώρος του Μουσείου, που χρησιμοποιήθηκε σαν θεατρικό σκηνικό.

Για το βασικό περιεχόμενο του προγράμματος χρησιμοποιήθηκε μια παλιότερη αλλά ιδιαίτερα σημαντική καταγραφή τριών κορινθιακών λαϊκών παραμυθιών από το Ιστορικό - Λαογραφικό Μουσείο Κορίνθου. Τα παραμύθια περιλαμβάνονται σε έκδοση του μουσείου εικονογραφημένα από μαθητές της Κορινθίας, οι οποίοι συμμετείχαν σε σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Στην έναρξη και τη λήξη του παραμυθιού υπήρχε μια εισαγωγή και ένας επίλογος με θέατρο Σκιών. Στη θέση του μπερντέ χρησιμοποιήθηκε το παράθυρο του εσωτερικού κτίσματος - εκθέματος του μουσείου, γεγονός το οποίο λειτούργησε ως μια παράσταση μέσα

στην παράσταση, καλύπτοντας τις εκπαιδευτικές ανάγκες του προγράμματος μέσα από τον ευρηματικό διάλογο των δύο χαρακτήρων του θεάτρου σκιών, που έδιναν όλες τις πληροφορίες εκπαιδευτικού περιεχομένου για το θέμα. Στο δεύτερο μέρος του, το πρόγραμμα ολοκληρωνόταν με την κατασκευή ενός από τους ήρωες του παραμυθιού, με την τεχνική της χαρτοδιπλωτικής (origami). Συγκεκριμένα, ορμώμενα από το θέμα του παραμυθιού τα παιδιά κατασκεύαζαν ένα χάρτινο βατραχάκι, τον ήρωα του παραμυθιού, το οποίο έβαφαν με μπογιές και το έπαιρναν μαζί τους φεύγοντας, ως αναμνηστικό της δράσης.

Η αφήγηση παραμυθιών αποτελεί πλέον συνηθισμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα σε μουσεία. Ο αφηγητής χρησιμοποιεί καθημερινούς εκφραστικούς τρόπους, τη φωνή, τις χειρονομίες, την κίνηση, το τραγούδι, την απαγγελία, για την κατασκευή ενός φανταστικού χώρου, που συμμετέχει στην αφήγηση. Η χρήση της αφήγησης ως εκπαιδευτικού εργαλείου σε μουσεία και σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς ενδείκνυται για την αμεσότητα και την αποτελεσματικότητά της.

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ / 9 ΣΤΑΘΜΟΙ / 9 ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΒΑΛΕΝΤΙΝΑ ΣΩΚΤΑΤΟΥΣ

Παιδαγωγός - Εμπυχωτρία, υπεύθυνη τμήματος μουσειακής μάθησης

Εθνολογικό Μουσείο Θράκης

Τον Φεβρουάριο του 2019, η ομάδα πολιτιστικού προγράμματος του Ιου Λυκείου Αλεξανδρούπολης συμμετείχε σε ένα βιωματικό εργαστήριο πολιτιστικής ερμηνείας, διάρκειας 4 μηνών. Την πρωτοβουλία, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εργαστηρίου είχε το Τμήμα Μουσειοπαιδαγωγικής ΕΜΘ, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου και τον Σύνδεσμο Φιλολόγων Έβρου. Στο διάστημα αυτό, μέσα από εβδομαδιαίες συναντήσεις, η ομάδα ασχολήθηκε με την τοπική ιστορία της πόλης, κάνοντας ιστορική έρευνα μέσα από πολλαπλές πρωτογενείς πηγές. Κατέληξαν στην επιλογή 9 σταθμών με στόχο την ανάδειξη της διαχρονικής σημασίας και αξίας του κάθε σημείου. Για την υλοποίηση της δράσης αξιοποιήθηκαν οι παρακάτω μέθοδοι και τεχνικές: Μουσειακό θέατρο, πολιτιστική ερμηνεία, δημιουργική γραφή, σχέδιο δράσης, κοινωνικοπολιτισμική εμπύχωση, αντικειμενοκεντρική μάθηση, ομαδοσυνεργατική, ιστορική ενσυναίσθηση, bottom-up theory.

Με μέσο το μουσειακό θέατρο, δημιουργήθηκαν 9 σενάρια, για να αναδειχθούν πληροφορίες για την ιστορία της κάθε τοποθεσίας, σε τρεις χρόνους. Η ομάδα πραγματεύτηκε τον κάθε σταθμό στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, δίνοντας έτσι μια ολοκληρωμένη δική της ερμηνεία για τις πολυδιάστατες σημασίες του εκάστοτε σταθμού. Στη συνέχεια, στην ομάδα εντάχθηκε και η θεατρική ομάδα του 3ου Λυκείου Αλεξανδρούπολης, η οποία, μετά την συμμετοχή της σε εργαστήριο μουσειακού θεάτρου, ανέλαβε να ερμηνεύσει τα σενάρια που δημιουργήθηκαν. Έτσι στις 25/5 πραγματοποιήθηκε η διαδρομή πολιτιστικής ερμηνείας της Αλεξανδρούπολης, με ανοικτή συμμετοχή προς το κοινό. Σε κάθε σταθμό δημιουργήθηκε μια παρουσίαση/αφήγηση μαζί με το μικρό θεατρικό δρώμενο. Το αποτέλεσμα της δράσης ήταν η ουσιαστική εμπλοκή και συνεργασία της ομάδας. Δόθηκε χώρος και χρόνος για δημιουργική, ιστορική και κριτική σκέψη, γύρω από ζητήματα τοπικής ιστορίας, αλλά και της ίδιας της καθη-

μερινότητας. Διευρύνθηκε η σχέση ανάμεσα σε μουσεία και σχολεία, αλλά και την τοπική κοινωνία. Δόθηκε μια εναλλακτική προσέγγιση γνωριμίας με τον τόπο και ήταν μια θετική εμπειρία για όλους τους συμμετέχοντες. Άνοιξε διάλογος με τους συμμετέχοντες για θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού και, τέλος, η αξιοποίηση των παραστατικών τεχνών ως εργαλείο μάθησης είχε θετικό πρόσημο.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

Νέα Εκπαιδευτικά Προγράμματα

«ΤΕΛΙΚΑ Η ΕΙΚΟΝΑ ΛΕΕΙ ΠΑΝΤΑ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ...»: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ «ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ: Η ΑΘΗΝΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΣΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΑ ΜΗΤΟΥ»

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΟΥΤΣΗ

Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος

ΣΟΦΙΑ ΑΒΡΑΜΙΔΟΥ

Αρχαιολόγος - Μουσειολόγος

ΥΠΠΟΑ, ΔΝΠΚ, Τμήμα Μουσείων Νεότερου Πολιτισμού

Με αφορμή το υλικό της έκθεσης «Με το βλέμμα του κατακτητή: Η Αθήνα της Κατοχής στη φωτογραφική συλλογή του Βύρωνα Μήτου», που φιλοξενήθηκε στο Φετιχιέ Τζαμί από τις 18/12/2018 μέχρι τις 30/9/2019, με την ευγενική παραχώρηση του χώρου από την Εφορεία της Πόλης των Αθηνών, σχεδιάστηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Τελικά η εικόνα λέει πάντα την αλήθεια...» για μαθητές Γυμνασίου - Λυκείου και εκπαιδευμένους Σ.Δ.Ε. και Δ.Ι.Ε.Κ. Σκοπός του προγράμματος είναι να γνωρίσουν οι συμμετέχοντες την έννοια της προπαγάνδας μέσα από τις φωτογραφίες των Γερμανών κατακτητών που παρουσιάζονται στην έκθεση.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι συμμετέχοντες εξερευνούν τον χώρο της έκθεσης με τη βοήθεια των φύλλων εργασίας και συμμετέχουν σε δραστηριότητες. Χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να αναζητήσουν πληροφορίες, μέσα από τα κείμενα και τις φωτογραφίες της έκθεσης, ώστε να ανακαλύψουν ποια είναι τα θέματα που επέλεγαν να απαθανατίσουν οι Γερμανοί στρατιώτες και τι κρύβεται πίσω από την ηρεμία αυτών των φωτογραφιών. Μέσω των ομαδικών δραστηριοτήτων οι συμμετέχοντες συνεργάζονται, καλλιεργώντας έτσι τις κοινωνικές και διαπροσωπικές τους δεξιότητες.

Παράλληλα με τα φύλλα εργασίας, δίνονται σε κάθε ομάδα φωτογραφίες από Έλληνες φωτογράφους της κατοχής, που αποτυπώνουν την πραγματική εικόνα της πόλης και των ανθρώπων. Αντιπαραβάλλοντας αυτές τις εικόνες με τις προπαγανδιστικές φωτογραφίες της έκθεσης, οι συμμετέχοντες καλούνται να εντοπίσουν και να ερμηνεύσουν τις μεταξύ τους διαφορές. Η δραστηριότητα αυτή αποσκοπεί στο να γνωρίσουν τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Αθήνα τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής.

Μετά την ολοκλήρωση του φύλλου εργασίας, οι συμμετέχοντες ανακοινώνουν τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους, με τα οποία συμπληρώνεται ένα σταυρόλεξο. Με αφορμή τη λέξη - κλειδί «ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ», που εμφανίζεται στην ακροστιχίδα, όλοι μαζί συζητούν για τη δύναμη και τα μέσα της προπαγάνδας. Επιπλέον, έναυσμα για συζήτηση δίνουν τα αποφθέγματα (quotes) διάσημων εκπροσώπων της τέχνης, σχετικά με τη δύναμη της φωτογραφίας και τη χρήση της ως μέσο προπαγάνδας, τα οποία διαβάζουν και σχολιάζουν στο τέλος οι συμμετέχοντες.

Στο τελευταίο στάδιο του προγράμματος, οι συμμετέχοντες καλούνται να αποτυπώσουν το συναίσθημα που τους δημιούργησε η εμπειρία που βίωσαν, γράφοντας σύντομα σχόλια, τα οποία αποτελούν και μία μορφή αξιολόγησης του προγράμματος.

Το πρόγραμμα, μέσα από όλα τα στάδια του, θέτει προβληματισμούς αναφορικά με τη διττή υπόσταση της φωτογραφίας, στοχεύει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και τον μετασχηματισμό της αντίληψης ότι η εικόνα «λέει» πάντα την αντικειμενική αλήθεια.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΓΑΘΟ: ΤΟ ΝΕΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΛΕΝΑ ΜΠΑΖΙΝΗ

Αρχαιολόγος

ΥΠΠΟΑ, ΔΝΠΚ, Τμήμα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Διαπολιτισμικών Θεμάτων

Η Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κατά το σχολικό έτος 2018 - 19, ξεκίνησε την πιλοτική εφαρμογή νέου εκπαιδευτικού προγράμματος με στόχο τη γνωριμία των μαθητών με την έννοια του αγροτικού τοπίου και την ανάδειξη της αξίας του ως πολιτιστικής κληρονομιάς. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και βασίζεται στους εξής άξονες: Το τοπίο, τις αλλαγές και τους μετασχηματισμούς του και πώς τεκμηριώνουν την ενότητα του πολιτισμού και των διάφορων εκφάνσεων της πολιτιστικής κληρονομιάς (π.χ. υλικό και άυλο). Πρόκειται για μια διαδικασία αποσαφήνισης της σύνθετης ενότητας «κοινωνία - φύση - πολιτισμός», της ανάδειξης μιας πιο διευρυμένης αντίληψης του πολιτισμού και της κληρονομιάς, όχι απαραίτητα συνδεδεμένης με το μνημειώδες, αλλά με την καθημερινότητα, το ταπεινό και το περιφρονημένο.

Επιμέρους σκοποί είναι η αναγνώριση ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών του τόπου και της πολιτισμικής τους σημασίας (ποτάμια, χλωρίδα, έδαφος, καιρικές συνθήκες, βοσκοτόπια, οικίες, οικισμοί κλπ.), η ανάδειξη της σύμπλεξης του χώρου και του χρόνου και ο τρόπος με τον οποίο αποτυπώνεται στο τοπίο, η εξοικείωση με την παρατήρηση, αναγνώριση και ερμηνεία της ανθρωπογενούς παρέμβασης στον τόπο, η αξιοποίηση των κατάλληλων παιδαγωγικών εργαλείων για να αντιληφθούν οι μαθητές βιωματικά την πολυμέρεια του αγροτικού τοπίου μέσω της κιναισθησίας, η ανάδειξη του αγροτικού χώρου ως πολιτιστικού, περιβαλλοντικού και αισθητικού αγαθού, η καλλιέργεια μέσα από τη βιωματική γνώση δεξιοτήτων που μπορούν να αποτελέσουν τα εργαλεία για την κατανόηση, αντίληψη και ερμην-

νεία κάθε τόπου που επισκέπτονται οι μαθητές, είτε ως παιδιά είτε αργότερα ως ενήλικες.

Η διάρκεια του προγράμματος ποικίλλει, ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο θα ενταχθεί από τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς (π.χ. δράσεις για το Περιβάλλον και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη, τον πολιτισμό κ.ά.). Διαρθρώνεται σε δύο βασικά μέρη: α) αξιοποίηση προσφερόμενου εκπαιδευτικού υλικού και προτάσεις δραστηριοτήτων στο σχολείο και β) διοργάνωση εκπαιδευτικής εκδρομής σε αγροτικό οικισμό. Η πιλοτική εφαρμογή πρόκειται να ολοκληρωθεί κατά το σχολικό έτος 2019 - 20, ενώ παράλληλα η ΔΝΠΚ πραγματοποιεί επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να υλοποιήσουν το πρόγραμμα.

Η ΑΦΗΓΗΣΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΡΟΛΙΘΙΚΩΝ ΤΟΠΙΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΕΖΕΣ

Εικαστικός

Οικομυσείο Ζαγορίου

Το «Οικομυσείο Ζαγορίου» είναι μια δομή που διαχειρίζεται την προστασία και την αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με στόχο την τοπική ανάπτυξη, εμπλέκοντας μια κοινωνία πολιτών, την οποία παράλληλα χαρτογραφεί.

Τα ξερολιθικά τοπία προέκυψαν από την ανάγκη του ανθρώπου, αφ' ενός να καλλιεργήσει τη γη σε απομακρυσμένες περιοχές, νησιά, δύσβατους ορεινούς όγκους, αφ' ετέρου να εξασφαλίσει πρόσβαση και να επικοινωνήσει με τους γείτονές του, κατασκευάζοντας γεφύρια, μονοπάτια, και τέλος για προσωπική προβολή (οικίες, διάφορα κτίσματα, περιστεριώνες, σταθμούς ανεφοδιασμού κ.λπ.).

Συντελούν στον εξευγενισμό του φυσικού χώρου, μετατρέποντάς τον σε ανθρωπογενές τοπίο, προωθώντας έναν δημιουργικό διάλογο ανθρώπου - φύσης και καθορίζουν χωρικές σχέσεις και όρια ιδιοκτησίας.

Ενισχυτές Τοπίου. Νηματοειδή κάδρα:

- Βοηθούν στην απλούστευση και ευανάγνωση του ανθρωπογενούς / ξερολιθικού τοπίου από τον θεατή / περιπατητή.
- Ενισχύουν το οπτικό πεδίο, υποβοηθούν και κατευθύνουν δυναμικά την όραση στον ζωτικό χώρο υποκαθιστώντας τεχνικά μέσα.
- Οριοθετούν οπτικά πεδία και υποβοηθούν στην αντίληψη και χαρτογράφηση του χώρου / Τοπογραφία.

ΑΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ / ΑΘΕΑΤΗ ΤΕΧΝΗ (UNNOTICED ART)

Ανθρώπινες παρεμβάσεις στο οικιστικό τοπίο, αυτοσχέδιες κατασκευές, σημάδια, μνήμες του χρόνου που περιγράφουν και συνθέτουν έναν ιστό και χαρτογραφούν γλαφυρά τις διάφορες αλλαγές στο οικείο. Ευρεθέντα αντικείμενα - ready makes που χρησιμοποι-

ούνται σαν πρόσκαιρες λύσεις απιθώνονται ασυνείδητα και δημιουργούν αρνητικό και θετικό χώρο άθελά τους, υπηρετώντας τη φόρμα.

Εναποθετημένα, άχρηστα και τεχνολογικά παρωχημένα αντικείμενα, που βρίσκουν χώρο στην ύπαιθρο και με τον χρόνο μεταμορφώνονται σταδιακά, εμπεριέχουν στοιχεία τέχνης που ενυπάρχουν αυθύπαρκτα ή ενσωματωμένα σε διάφορες κατασκευές, σε διάλογο με τα ποικιλόμορφα στοιχεία που απαντώνται στη φύση, και όχι στην γκαλερί ή στο Μουσείο. Παραστάσεις και κατασκευές από τεχνίτες που αποτελούν με τον χρόνο αναπόσπαστο στοιχείο στον χώρο και εντάσσονται στο οικιστικό και φυσικό περιβάλλον.

Ο Άλλαν Κάπρρο καθόρισε εννοιολογικά τον όρο «χώρος» και προέτρεψε τους καλλιτέχνες να ασχοληθούν με το εφήμερο, δηλώνοντας ότι ένας περίπατος στους δρόμους της πόλης ... και «προσθέτω στη φύση» είναι πιο ενδιαφέρον από ένα αριστουργηματικό έργο τέχνης.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ «ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ» ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ - Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑ «ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΟΠΟΣΗΜΑ» ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΟΛΥΖΩΗ

Λαογράφος - Μουσειολόγος, Αν. Προϊσταμένη

ΖΟΞΕΦΙΝΑ ΑΛΕΒΙΖΟΥ

Μουσικός

Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης» - Κέντρο Εθνομουσικολογίας

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε τον Μάιο του 2019, στο πλαίσιο της επικοινωνιακής δράσης του Υπουργείου Πολιτισμού: «Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές» με τη συνεργασία του Συλλόγου «Πλακιωτών και Φίλων της Πλάκας», καταστηματαρχών και κατοίκων της περιοχής. Απευθύνθηκε σε μαθητές της Α' Γυμνασίου του 1ου Πειραματικού Γυμνασίου Αθηνών (Πλάκας).

Με αφετηρία το Μουσείο και με όχημα το παιχνίδι, τα παιδιά περιηγήθηκαν σε «μουσικές» διαδρομές και εξερεύνησαν όψεις της μουσικής «ιστορίας» της περιοχής, από τις Αθηναϊκές καντάδες και τα τραγούδια της ταβέρνας, μέχρι τις ιστορικές μπουάτ των δεκαετιών 1960 και 1970 και ανακάλυψαν ιστορίες και «χώρους» που έχουν αφήσει τα ίχνη τους στη μουσική πραγματικότητα και την ταυτότητα των σύγχρονων Ελλήνων.

Βασικοί στόχοι του προγράμματος ήταν:

- α) να ενθαρρύνει τα παιδιά να ανακαλύψουν όψεις της μουσικής «ιστορίας» της γειτονιάς και τη σχέση τους με το δικό τους παρόν,
- β) να δημιουργήσει τις συνθήκες για τη βίωση μιας ενδιαφέρουσας μουσειακής / μουσικής εμπειρίας,
- γ) να ενεργοποιήσει τις δυνάμεις της γειτονιάς γύρω από το Μουσείο,
- δ) να ευαισθητοποιήσει στην κατεύθυνση του σεβασμού της ιστορικής περιοχής.

Το πρόγραμμα δομήθηκε στη βάση ενός παιχνιδιού γρίφων, που οδήγησε σε μια «μουσική» διαδρομή στην Πλάκα, με τρεις βασικές στάσεις:

α) στην οδό Κλεψύδρας για τις Αθηναϊκές καντάδες, όπου τα παιδιά συνάντησαν την Αθηναϊκή Καντάτα σε πλήρη σύνθεση, να παίζει και να τραγουδά,

β) στην «Ταβέρνα του Μωριά», για τα τραγούδια της ταβέρνας, όπου τα παιδιά συνάντησαν τον Πρόεδρο του Συλλόγου Πλακιωτών και Φίλων της Πλάκας, κατοίκους και καταστηματαρχες που μοιράστηκαν τις σχετικές μνήμες τους,

γ) στην Μπουάτ «Απανεμιά», όπου με τη βοήθεια ενός «μουσικού» κουτιού με αυθεντικά αντικείμενα εποχής, που οπτικοποιούσε τη σημασία του όρου (μπουάτ = κουτί), τα παιδιά μύηθηκαν στην ατμόσφαιρα των μπουάτ και τα τραγούδια σημαντικών ποιητών και συνθετών που πρωτοτραγουδήθηκαν εκεί.

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε στο Μουσείο, όπου τα παιδιά επέλεξαν και τραγούδησαν τραγούδια της «μουσικής διαδρομής» που έχουν διαμορφώσει τη μουσική μας «ταυτότητα».

Για τις ανάγκες του προγράμματος δημιουργήθηκε ειδικό έντυπο με μαρτυρίες από συνεντεύξεις, σχετικά αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα, χάρτη της γειτονιάς καθώς και μουσικό ψηφιακό δίσκο με 18 σχετικά τραγούδια.

ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ: ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΜΕ ΜΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΣΚΕΥΗ

ΣΟΦΙΑ ΞΥΝΑΡΙΑΝΟΥ

Μουσειοπαιδαγωγός

Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλώ Χαϊδεμένου»

Η μουσειοσκευή του Μουσείου Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλώ Χαϊδεμένου» αποτελεί ένα σύνολο φορητού εκπαιδευτικού υλικού, που δημιουργήθηκε για να γεφυρώσει την επικοινωνία του Μουσείου με το Σχολείο. Δεν εμπεριέχει μόνο υλικό και αντικείμενα, αλλά εσωκλείει αφορμές, ερεθίσματα για σκέψη, εναλλακτικούς τρόπους μετάδοσης της γνώσης.

Πηγή του θέματος της μουσειοσκευής «Προορισμός Μικράς Ασίας, την εποχή της ακμής των Ελλήνων» αποτέλεσε η ίδια η ταυτότητα του Μουσείου. Ενός Μουσείου αφιερωμένου στον πολιτισμό της Μικράς Ασίας. Ποια είναι όμως η Μικρά Ασία; Καταστροφή, προσφυγιά, έννοιες που αυτομάτως έρχονται στον νου, στο άκουσμα του ονόματός της. Η Μικρά Ασία δεν είναι μόνο ταυτόσημη με αυτές τις έννοιες. Η Μικρά Ασία είναι ελληνισμός, πολιτισμός, άνθρωποι, ευημερία.

Ποιος είναι πράγματι αυτός ο τόπος που νοσταλγήθηκε όσο κανένας άλλος; Ποιο είναι το κομμάτι αυτό στη γραμμή του χρόνου της Μικράς Ασίας, στο οποίο άκμασε ο ελληνικός μικρασιατικός πολιτισμός; Η μουσειοσκευή ταξιδεύει τους μαθητές στη Μικρά Ασία μιας εποχής ευημερίας, τότε που οι ελληνικοί πληθυσμοί που την κατοικούσαν έφθασαν στο απόγειο της ιστορικής τους παρουσίας σε αυτόν τον τόπο. Σε μια διαδρομή από το γενικό προς το ειδικό, συνθέτει το ιστορικό πλαίσιο της εποχής της ακμής και σταδιακά συστήνει στα παιδιά τα χαρακτηριστικά του τόπου και της ελληνικής μικρασιατικής ταυτότητας.

Η μουσειοσκευή πλαισιώνεται από ποικίλο υλικό (αντίγραφα αντικειμένων και αρχειακών τεκμηρίων της μουσειακής συλλογής, εκπαιδευτικά έντυπα και κάρτες, οπτικοακουστικό υλικό, καρτ-ποστάλ, χάρτες), το οποίο οργανώνεται σε θεματικές και εξυπηρετεί στην

υλοποίηση δραστηριοτήτων. Το υλικό σχεδιάστηκε, ώστε να υποστηρίξει ένα ευρύ φάσμα στοιχείων μάθησης (γνώση και κατανόηση σε πολλαπλά θέματα, δεξιότητες και ικανότητες, συμμετοχικότητα, διάδραση, συνεργασία, ανακάλυψη και εξερεύνηση, εκπαιδευτική ψυχαγωγία) μετατρέποντας τους μαθητές σε ενεργούς συνδιαμορφωτές της γνώσης. Τα παιδιά μυούνται στη διαδικασία έρευνας, αντλώντας πληροφορίες από πηγές, συνθέτουν και αναλύουν στοιχεία, μέσα από ένα παιχνίδι εξερεύνησης των πόλεων του ελληνισμού, αναπλάθουν ένα φανταστικό ταξίδι στη Σμύρνη, πειραματίζονται με την αφήγηση ιστοριών.

ΜΟΝΟΣ Η΄ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ; ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΔΩΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

Εκπαιδευτικός

ΑΙΜΙΛΙΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Υπεύθυνη Πολιτιστικής Διαχείρισης

Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης

Το Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης, με αδιάλειπτη παρουσία εδώ και 25 χρόνια στον χώρο του πολιτισμού και της εκπαίδευσης, έχει ως σκοπό την ανάδειξη της μοναδικότητας της παιδικής τέχνης, επιδιώκοντας πάντοτε μέσα από τις εκπαιδευτικές του δράσεις και τα προγράμματά του να συμβάλλει στην πνευματική και πολιτισμική συγκρότηση και ανάπτυξη των παιδιών.

Συγκεκριμένα, μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που απευθύνονται σε μαθητές Νηπιαγωγείων, Δημοτικών Σχολείων, καθώς και μεγαλύτερων ηλικιακά ομάδων, έχει ως στόχο την ανάπτυξη της αισθητικής καλλιέργειας, της δημιουργικότητας, του ομαδικού πνεύματος και της κριτικής σκέψης. Μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος «Μόνος ή Μοναδικός; Διαφορετικότητα και Ρατσισμός», που τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχει ξεπεράσει σε επισκεψιμότητα τους 15.000 μαθητές, τα παιδιά προσεγγίζουν ευαίσθητα κοινωνικά ζητήματα και έννοιες όπως ο ρατσισμός, η διαφορετικότητα και η αποδοχή του Άλλου. Με βιωματικό τρόπο και αξιοποίηση τεχνικών του θεάτρου, οι μαθητές αντλούν ερεθίσματα από εκθέματα ζωγραφικά, τρισδιάστατα έργα και comics παιδιών 3 - 14 ετών. Με την παρότρυνση των ερμηνευτών, τη βοήθεια οπτικοακουστικών μέσων, καθώς και διαδραστικών εικαστικών παιχνιδιών, οι μαθητές προσλαμβάνουν τα μηνύματα της έκθεσης, με έναν εναλλακτικό τρόπο: «μαθαίνοντας μέσω της Τέχνης». Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η καλλιέργεια του σεβασμού στη διαφορετικότητα και η ανάδειξη της μοναδικότητας του καθενός. Μετά από διάλογο, ενημέρωση για τον σχολικό εκφοβισμό, προβληματισμό, μέσω της διαδικασίας της ενσυναίσθησης και συμμετοχική δράση, τα παιδιά ολοκληρώνουν την ολιστική εμπειρία τους με το εργαστήριο ζωγραφικής.

Δύο ακόμη εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου με τίτλους: «Φροντίζω με Τέχνη. Από τον μικρόκοσμο του εγώ στον πλανήτη του εμείς» και «Το Δικαίωμα να είσαι παιδί» απαντούν σε καίρια ζητήματα, θέτοντας στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας το παιδί, προετοιμάζοντάς το για τον συμμετοχικό και ενεργό ρόλο του στην κοινωνία. Με μια σύγχρονη και πολύπλευρη προσέγγιση, με ποικίλα εκφραστικά μέσα και παιχνίδια, οι μαθητές ευαισθητοποιούνται, πληροφορούνται για τα δικαιώματά τους και συνειδητοποιούν την αξία της φροντίδας μέσω της Τέχνης.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

ΓΙΑΝΤΣΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ

Μουσειοπαιδαγωγός

ΣΟΦΙΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Επιχειρησιακή υπεύθυνη

ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

Το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος έχει ανοίξει τις πύλες του και υποδέχεται συστηματικά μαθητές Α΄/Βάθμιας και Β΄/Βάθμιας εκπαίδευσης στους χώρους του, στο πλαίσιο οργανωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Μια κίνηση που συνιστά «ισχυρή αλλαγή παραδείγματος», καθώς το μαθητικό κοινό έχει πρόσβαση στους αυθεντικούς χώρους παραγωγής γνώσης και έρευνας.

Κύριος στόχος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι η επικοινωνία της επιστήμης, η καλλιέργεια στη συνείδηση των μαθητών, η αγάπη για τις θετικές επιστήμες και η ενίσχυση της κριτικής τους σκέψης. Επίσης, η κατανόηση της σημασίας της έρευνας και της τεχνολογίας για την κοινωνία. Περίπου 7.000 μαθητές και 1.000 φοιτητές παρακολουθούν κάθε χρόνο εκπαιδευτικές δράσεις στο ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος.

Στο πλαίσιο αυτό, της καινοτομίας και προώθησης των Φυσικών Επιστημών, παρουσιάζουμε για πρώτη φορά σε παιδιά Β΄/βάθμιας εκπαίδευσης ένα πρόγραμμα εισαγωγής στον Νανόκοσμο και την Νανοτεχνολογία. Επειδή η Νανοτεχνολογία αποτελεί μια τεχνολογία αιχμής, κύριος σκοπός μας είναι η ανάπτυξη ενός διεπιστημονικού περιβάλλοντος μάθησης.

ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

α) Η διάδοση της πολιτισμικής διάστασης των Φυσικών Επιστημών και της Τεχνολογίας.

β) Η εποικοδομητική προσέγγιση της διδασκαλίας και μάθησης των Φυσικών Επιστημών στην Β΄/Βάθμια Εκπαίδευση.

γ) Η ανάδειξη του επιστημονικού έργου του Ινστιτούτου Νανοεπιστήμης και Νανοτεχνολογίας (INN) του ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος.

Περιλαμβάνονται 4 θεματικοί άξονες, η επεξήγηση των οποίων συνοδεύεται από μια σειρά ανακαλυπτικών πειραμάτων, στα οποία οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με την επιστήμη, να πειραματιστούν, να υποθέσουν, να εξηγήσουν.

Προκειμένου:

- Να κατανοήσουν βασικές διαβαθμίσεις του μεγέθους και της κλίμακας και να εξοικειωθούν με την μικροκλίμακα.
- Να κατακτήσουν γνώσεις και δεξιότητες, οι οποίες θα τους κάνουν ικανούς να χειρίζονται θέματα της καθημερινής τους ζωής, που βασίζονται στη Νανοεπιστήμη και να αποκτήσουν τον λεγόμενο «νανογραμματισμό».
- Να κατανοήσουν ότι τα υλικά έχουν διαφορετικές ιδιότητες στη νανοκλίμακα αλλά και το ότι οι ιδιότητες και δομές τους είναι διαφορετικές.

ΕΝΑΣ ΗΡΩΑΣ ΚΙ ΕΣΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Α΄ Αντιπρόεδρος

Πολεμικό Μουσείο

Το Πολεμικό Μουσείο εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο 1975 και λειτουργεί μέχρι σήμερα. Αποστολή του είναι η συγκέντρωση, διαφύλαξη και έκθεση πολεμικών κειμηλίων, η μελέτη, τεκμηρίωση και προβολή των Αγώνων του Ελληνικού Έθνους από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, με σκοπό την τόνωση της εθνικής μνήμης και την προβολή της ιστορικής συνέχειας και ενότητας του Ελληνισμού.

Επιπλέον, λειτουργεί ως χώρος έρευνας, μελέτης και εκπαίδευσης, συντήρησης και διαφύλαξης κειμηλίων, ενθυμίων κ.λπ., διοργάνωσης περιοδικών εκθέσεων.

Ειδικότερα, το Πολεμικό Μουσείο έχει οργανώσει και λειτουργεί: Φωτογραφικό Αρχείο με 70.000 τεκμήρια από το 1897 μέχρι 1970, Ιστορικό Αρχείο με 5.000 τεκμήρια με αλληλογραφία, ημερολόγια αξιωματικών και οπλιτών, εφημερίδες, προσωπικά αρχεία. Κινηματογραφικό Αρχείο με 500 τεκμήρια με υλικό που καταγράφει διάφορα ιστορικά γεγονότα. Συλλογή χαρτών και χαρακτηριστικών με 4.000 τεκμήρια που χαρτογραφούν κυρίως τον ελλαδικό χώρο. Βιβλιοθήκη με 23.000 βιβλία και έντυπα, που αφορούν κυρίως στην Ελληνική Ιστορία. Συλλογές: Περί τα 25.000 διάφορα αντικείμενα από την αρχαιότητα έως σήμερα όπως: Όπλα, Στολές, Εξαρτύσεις, Γλυπτά, Πίνακες, Σημαίες, Παράσημα, Πυρομαχικά, κ.α. Έχει επίσης ιδρύσει και παρακολουθεί παραρτήματα σε ιστορικές πόλεις της Ελλάδας: στο Ναύπλιο, τα Χανιά, την Τρίπολη και τη Θεσσαλονίκη.

Τα εκπαιδευτικά Προγράμματα του Πολεμικού Μουσείου απευθύνονται σε μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων. Πρόκειται για ένα μοναδικό ταξίδι στην ιστορία, ψυχαγωγικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες και μια συναρπαστική γνωριμία με τους ήρωες της ελληνικής ιστορίας. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά συνθέτουν το «Ένας Ήρωας & εσύ!», μια πρωτοβουλία που απευθύνεται σε μαθητές από το Προνήπιο μέχρι και την Γ΄ Λυκείου σε μια πρωτόγνωρη εμπειρία που συνδυάζει διασκέδαση και γνώση. Βασισμένο στις θεωρίες των

πολλαπλών τύπων νοημοσύνης του Howard Gardner, το συγκεκριμένο βιωματικό πρόγραμμα φιλοδοξεί να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την ιστορία, με παιγνιώδη τρόπο και να πάρουν μέρος σε δραστηριότητες που έχουν εκπαιδευτικά, πολιτιστικά και ψυχαγωγικά χαρακτηριστικά. Απώτερος στόχος είναι να ενισχυθεί το μουσειακό βίωμα και παράλληλα να επαναληφθεί η επίσκεψη στο Πολεμικό Μουσείο.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Υπεύθυνος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Συλλογή Νεοελληνικών Χαρτονομισμάτων Ιονικής Τραπεζής - Alpha Bank

ΣΤΑΜΑΤΙΝΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

Νομισματική Συλλογή Alpha Bank

Στον εκθεσιακό χώρο της Συλλογής Νεοελληνικών Χαρτονομισμάτων Ιονικής Τραπεζής, στην Κέρκυρα, διεξάγονται από το 2012 εκπαιδευτικά προγράμματα, ενώ την εβδομάδα εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων έχει καθιερωθεί η οργάνωση ειδικά σχεδιασμένων εκπαιδευτικών δράσεων για παιδιά.

Σε αυτό το πλαίσιο, από τις 15 έως τις 19 Μαΐου 2019, διεξήχθη η εκπαιδευτική δράση «Αρχιτεκτονικά Μνημεία της Αρχαιότητας στα Ελληνικά Χαρτονομίσματα», την οποία παρακολούθησαν 326 παιδιά. Τα θετικά σχόλια οδήγησαν στη μετατροπή της περιοδικής δράσης σε Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, για το σχολικό έτος 2019 - 2020. Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού και σε μαθητές Α΄, Β΄ Γυμνασίου, με δωρεάν συμμετοχή.

Κύριος στόχος του είναι να γνωρίσουν τα παιδιά, μέσα από τα ελληνικά τραπεζογραμμάτια, σημαντικά αρχιτεκτονικά μνημεία της Αρχαίας Ελλάδας, τους βασικούς αρχιτεκτονικούς ρυθμούς της αρχαιότητας, αλλά και ιστορικά κτίρια της Κέρκυρας. Απώτερος σκοπός η σύνδεση με το σήμερα, καθώς η αρχιτεκτονική αποτελεί το κύριο εικονογραφικό θέμα των τραπεζογραμμάτων του Ευρώ.

Το Πρόγραμμα ξεκινά με διαλογική συζήτηση, προκειμένου τα παιδιά να εξοικειωθούν με τις έννοιες Αρχιτεκτονική, Μνημείο και Αρχαιότητα. Με τη χρήση πλαστικοποιημένων καρτών, οι μαθητές αναγνωρίζουν σημαντικά μνημεία που απεικονίζονται στα χαρτονομίσματα και μαθαίνουν την ιστορία τους. Στη συνέχεια, τα παιδιά γνωρίζουν τους τρεις αρχιτεκτονικούς ρυθμούς της αρχαιότητας, παρατηρούν την πρόσοψη του νεοκλασικού κτιρίου της Ιονικής Τράπεζας και τέ-

λος πληροφορούνται για τα τραπεζογραμμάτια του Ευρώ.

Κατόπιν, οι μαθητές περιηγούνται στις αίθουσες του εκθεσιακού χώρου και αναζητούν χαρτονομίσματα που φέρουν απεικονίσεις αρχαίων μνημείων. Αφού τα εντοπίσουν, τοποθετούν δίπλα στα εκθέματα φωτογραφίες των αντίστοιχων μνημείων. Επίσης, τα παιδιά συνθέτουν παζλ, όπου απεικονίζονται τραπεζογραμμάτια με την Ακρόπολη της Αθήνας.

Τέλος, κάθε μαθητής λαμβάνει ένα ειδικά σχεδιασμένο έντυπο δραστηριοτήτων, το οποίο περιλαμβάνει κείμενο, που εναλλάσσεται με φωτογραφίες χαρτονομισμάτων και αρχιτεκτονικών μνημείων, αλλά και εκπαιδευτικά παιχνίδια, που κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών. Το έντυπο συμπληρώνεται στον εκθεσιακό χώρο και αποτελεί ενθύμιο του Εκπαιδευτικού Προγράμματος.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΤΟΜΑΤΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΒΑΛΙΕΡΗ

Εκπαιδευτικός - Εικαστικός

Βιομηχανικό Μουσείο Τομάτας Δ. Νομικός

Από το 2014 το παλιό εργοστάσιο τομάτας Δ. Νομικός, στη Βλυχάδα Σαντορίνης, ανοίγει ξανά τις πόρτες του στο κοινό, ως Βιομηχανικό Μουσείο πλέον, αποτελώντας έναν από τους βασικότερους πυρήνες προώθησης της ελληνικής πολιτιστικής παράδοσης και δράσης εντός και εκτός νησιού.

Με κεντρικό άξονα την ξενάγηση στο βιομηχανικό κομμάτι του μουσείου, αλλά και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων όλο τον χρόνο, το μουσείο προσφέρει μία αναδρομή στο παρελθόν, την ιστορία και τις παραδόσεις του νησιού, μέσα από τις παραδοσιακές μεθόδους παραγωγής πελτέ.

Το 2016, το μουσείο φιλοξενεί το βιωματικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Χαρτογράφηση του Βιομηχανικού Μουσείου Τομάτας Δ. Νομικός - Η ιστορία μιας τομάτας», για παιδιά ηλικίας 6 - 12 ετών και διάρκειας επτά μηνών.

Με οδηγό την μικρόκαρπη άνυδρη τομάτα, στόχος του προγράμματος ήταν τα παιδιά αρχικά να έρθουν σε επαφή με διαφορετικά καλλιτεχνικά πεδία και μέσα από τη χρήση διάφορων τεχνικών να αποτυπώσουν εικαστικά την ιστορία του χώρου και τη σχέση που συνδέει το μουσείο και το εργοστάσιο με την παράδοση του νησιού, δημιουργώντας παράλληλα και μία δική τους φανταστική ιστορία γύρω από την τομάτα.

Η διαδρομή της χαρτογράφησης περιλάμβανε (6) εργαστήρια / σταθμούς, όσα είναι και στάδια επεξεργασίας της τομάτας, από το χωράφι έως τη θάλασσα, τα οποία είναι αλληλένδετα μεταξύ τους.

Με πρώτο σταθμό τη βιωματική ξενάγηση και το επιδαπέδιο παιχνίδι, στους χώρους του παλιού εργοστασίου, η τομάτα ξενάγησε τα παιδιά στους χώρους επεξεργασίας της.

Στα εργαστήρια που ακολούθησαν, τα παιδιά κατασκεύασαν σκηνικά,

δραματοποίησαν την πραγματική ιστορία του παλιού εργοστασίου, έως τη σημερινή του μορφή, σε θέατρο σκιών που περιλάμβανε και τη δική τους φανταστική ιστορία με τίτλο: «Η αρπαγή του Σπόρου» και έφτιαξαν ένα σπίτι για την τομάτα, υπό μορφή βιβλίου, με δική τους επιμέλεια και βιβλιοδεσία.

Τελικός σταθμός η έκθεση με ό,τι δημιούργησαν τα παιδιά κατά την διάρκεια των εργαστηρίων και η παρουσίαση του θεατρικού έργου.

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

ΑΡΓΥΡΩ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟΥ

Μουσειοπαιδαγωγός

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΕΤΡΑΚΗΣ

Πρόεδρος

Ναυτικό Μουσείο Κρήτης

Από το 1996, που οργανώθηκαν για πρώτη φορά τα εκπαιδευτικά προγράμματα στο Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, βασικό στόχο έχουν τη διάδοση της Ναυτικής Ιστορίας και Παράδοσης. Η θάλασσα παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου από την αρχαιότητα. Ο ελληνικός πολιτισμός έφτασε στα πέρατα της τότε γνωστής οικουμένης, λόγω της ναυτοσύνης του. Η ανάδειξη αυτής της ναυτοσύνης είναι ένας από τους σκοπούς του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης. Για τον λόγο αυτό, σχεδιάστηκε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Οι περιπέτειες του Οδυσσέα». Η Οδύσσεια, μέσα από τα θαλασσινά ταξίδια του Οδυσσέα, αποτελεί μια ιστορία που αξίζει να αφηγηθούμε στους μικρούς μας επισκέπτες.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα περιήγησης στους χώρους του Ναυτικού Μουσείου Κρήτης, το οποίο απευθύνεται κυρίως σε μαθητές της Γ' και της Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Μέσα από παιχνίδια ρόλων και ακολουθώντας τον Οδυσσέα, οι μαθητές που παρακολουθούν το πρόγραμμα καλούνται να έρθουν σε επαφή με τις περιπέτειές του, μετά την άλωση της Τροίας, σε χρονογραφική συνέχεια, με βιωματικό τρόπο, σαν να ανήκουν οι ίδιοι στο πλήρωμά του, ή ακόμη να είναι οι ίδιοι ο Οδυσσέας. Σκοπός του προγράμματος είναι οι μαθητές να κατανοήσουν ότι οι περιπέτειες του Οδυσσέα αποτελούν έναν ύμνο για τους τολμηρούς ναυτικούς της αρχαιότητας και ότι ο ίδιος αποτελεί ένα σύμβολο αφοσίωσης και αγώνα για την επίτευξη στόχων.

Κάθε χώρος αποτελεί και μια περιπέτεια στο ταξίδι του Οδυσσέα, ενώ υποβοηθούμενοι από το ίδιο το εισιτήριο του μουσείου, στο οποίο υπάρχει ανάλογος χάρτης με τους χώρους του, οι μαθητές οδηγούνται στον επόμενο προορισμό του ταξιδιού, μέχρι να φτάσουν στην Ιθάκη. Η αξιοποίηση ακόμη και του τρόπου με τον οποίο

έχει γίνει η τοποθέτηση των εκθεμάτων του μουσείου, όπως και η χρήση «σκηνικών αντικειμένων», βοηθούν στην αφήγηση της ιστορίας μας. Εκθέματα όπως η Αθηναϊκή Τριήρης και Διήρης, αλλά και το ομοίωμα πλοίου Μινωικής περιόδου, καθώς και το αντίγραφο του αγάλματος του Ποσειδώνα, συνεισφέρουν στην καλύτερη εξιστόρηση των γεγονότων.

ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ: ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΝΤΑΡΙΑ ΚΟΣΚΟΡΟΥ

Διευθύντρια - Επιμελήτρια

Μουσείο Καποδίστρια - Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών

Το Μουσείο Καποδίστρια, στο πλαίσιο της συμμετοχής του στο TEDxIonianUniversity και του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων 2019, δημιούργησε μία ψηφιακή διαδρομή στην πόλη της Κέρκυρας με σταθμούς τα σημαντικότερα μουσεία της και κεντρικό θέμα τον Ιωάννη Καποδίστρια. Το εκπαιδευτικό αυτό πρόγραμμα, που είχε τον τίτλο “Υπό το Πρίσμα του Κυβερνήτη: τα μουσεία της πόλης της Κέρκυρας”, διήρκεσε για 48 ώρες (18 & 19 Μαΐου 2019) κι απευθύνονταν στους TEDsters, δηλαδή στο κοινό της ημερίδας, τους παρουσιαστές της και τα μέλη της διοργάνωσης.

Σκοπός του προγράμματος ήταν η εξωστρέφεια του Μουσείου, η συμβολή του σε μια ημερίδα που σλόγκαν έχει τη φράση “ideas worth spreading” και η προσέγγιση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς στην ηλικιακή ομάδα των 20 - 35 ετών, μιας ομάδας κοινού που έχει μεγαλύτερη εξοικείωση με τους σύγχρονους προβληματισμούς, την τεχνολογία και την καινοτομία, πάρα με την Ιστορία και τη σχέση της με αυτή. Ο εκπαιδευτικός στόχος του προγράμματος ήταν αυτή η ομάδα κοινού να δημιουργήσει χρήσιμες συνδέσεις ανάμεσα στην καθημερινότητα της ζωής της στην Κέρκυρα και την πολιτιστική της κληρονομιά και να αποκτήσει μία βιωματική εμπειρία των σχέσεων αυτών, μέσα από σύγχρονα και καθημερινά εργαλεία και συμπεριφορές.

Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε πάνω σε μία δωρεάν εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας για κινητά τηλέφωνα και τάμπλετ. Ο περιηγητής, κατά τη χρήση της εφαρμογής (σε δικό του χρόνο καθ' όλο το Σαββατοκύριακο), ανακάλυπτε σε κάθε μουσείο - σταθμό διαδραστικές πληροφορίες, ενώ μπορούσε να αφήσει το δικό του σχόλιο ή να πάρει μια selfie. Έτσι, ο Ιωάννης Καποδίστριας και το Μουσείο Καποδίστρια έγιναν η αφορμή για μια σύνδεση των μουσείων της πόλης της Κέρκυρας, που, ως κόμβοι πολιτισμού, αποκάλυπταν μέσα από μία σύγχρονη γλώσσα, την άρρηκτη σχέση των Μουσείων με την ταυτότητα του τόπου.

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΣΤΑΜΠΩΤΑ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ - ΕΚΑΠΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΦΑΝΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Διευθύντρια Λαογραφικού Ιστορικού Μουσείου Λάρισας

Η τυποβαφική είναι η τεχνική διακόσμησης των υφασμάτων με χρήση ξυλοτύπων (ξύλινων σφραγίδων) και πινέλων. Η τεχνική διατηρήθηκε στον Τύρναβο, έως τη δεκαετία του 1980. Τα δύο τελευταία μεγάλα εργαστήρια τυποβαφικής του Τυρνάβου ήταν των: Γεωργίου Σαΐνη και Θεμιστοκλή και Παναγιώτη Ιωαννίδη. Τα τυποβαφεία του Τυρνάβου λειτουργούσαν ως βιοτεχνικά εργαστήρια, οργανωμένα σε οικογενειακή βάση.

Στο εργαστήριο, το μαύρο περίγραμμα τυπωνόταν με ξυλότυπους πάνω σε υπόλευκο βαμβακερό ύφασμα. Οι ξυλότυποι σκαλίζονταν κυρίως σε ξύλο φλαμουριάς. Οι βαφές ήταν στην αρχή φυτικές κι αργότερα συνθετικές. Τα χρώματα εφαρμόζονταν με ξυλότυπους ή με πινέλα, αφού στέγνωνε καλά η μαύρη βαφή. Τα σταμπωτά του Τυρνάβου χρησιμοποιούνταν κυρίως για την οικιακή ένδυση και σπανιότερα για την ατομική.

Το Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας διασώζει το μεγαλύτερο μέρος των δύο εργαστηρίων, έπειτα από προσπάθειες της αιώνιας ιδρύτριάς του, Λένας Γουργιώτη. Τα εργαλεία, οι στάμπες και τα σταμπωτά διαφυλάσσονται και αναδεικνύονται σε αντίστοιχη ενότητα, στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου. Η τέχνη της τυποβαφικής ζωντανεύει μέσα από ποικίλες επιστημονικές και εκπαιδευτικές δράσεις: Το Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Παιχνίδια με τις στάμπες» σχεδιάστηκε και υλοποιείται για σχολικές ομάδες Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης, πραγματοποιούνται οικογενειακά προγράμματα ελεύθερης συμμετοχής, επιμορφωτικά σεμινάρια και βιωματικά εργαστήρια για ενήλικες, ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα για ΑΜΕΑ και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και άλλες συνα-

φείς εκπαιδευτικές δράσεις. Το πιο πρόσφατο εγχείρημα είναι ότι αντιγράφηκε ψηφιακά αριθμός σφραγίδων και με ανεξίτηλες βαφές ξεκίνησαν πιλοτικά οι πρώτοι κύκλοι σεμιναρίων σταμπωτού για ενήλικες με θέμα: «Βιωματικά εργαστήρια τυποβαφικής με αντίγραφα μουσειακών σφραγίδων», στο πρότυπο των παραδοσιακών τυρναβίτικων τυποβαφείων.

Εκπαιδευτικός στόχος και σκοπός των συγκεκριμένων προγραμμάτων είναι να γνωρίσουν παιδιά και ενήλικες βιωματικά μια παραδοσιακή τεχνική. Επιπλέον, να μπορέσουν κάποιοι να την αξιοποιήσουν σαν επαγγελματική προοπτική. Αποτέλεσμα και πολύτιμο εργαλείο για όλα αυτά, η καινούρια έκδοση του Μουσείου «Χρωματίζοντας παραδοσιακά σταμπωτά».

ΑΣ ΤΑΞΙΔΕΨΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

ΡΩΞΑΝΗ ΓΙΑΝΝΙΟΥ

Εικαστικός - Ιστορικός

Μουσείο Ηρακλειδών

Στην 21η Ετήσια Επιστημονική Συνάντηση των Μουσείων, το Μουσείο Ηρακλειδών παρουσίασε την ανακοίνωση: «Ας ταξιδέψουμε στην Κίνα» με θέμα το ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά, εφήβους και ενήλικους που πραγματοποιήθηκε για τους επισκέπτες του Μουσείου στα πλαίσια της έκθεσης: «Αρχαία Κινεζική Επιστήμη και Τεχνολογία» το έτος 2017 - 2018.

Τα προγράμματα που παρουσιάστηκαν, μέσα από πλούσιο οπτικό υλικό, κάλυπταν ένα ιδιαίτερα ευρύ φάσμα όσον αφορά το είδος, τις δεξιότητες που προσέφεραν, τον χαρακτήρα και τον στόχο τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ήταν η δημιουργία χειροποίητου χαρτιού με τον ειδικό εξοπλισμό που το Μουσείο Ηρακλειδών εξασφάλισε και κατασκεύασε με πλήρη πρόσβαση στο κοινό και ιδιαίτερα στους μικρούς επισκέπτες, οι οποίοι μέσω επίδειξης από εκπαιδευμένο προσωπικό και hands-on δραστηριότητες έμαθαν να φτιάχνουν αληθινά χειροποίητο χαρτί από την αρχή. Επίσης, τα μαθήματα εκμάθησης κινεζικών ιδεογραμμάτων για παιδιά, μαζί με τις χειροτεχνίες με βάση την κινεζική βιβλιοδεσία, καθώς και την παράδοση μαθημάτων για την ιδιαίτερη τέχνη της κινεζικής ζωγραφικής με σινική μελάνη και πινέλα καλλιγραφίας, απετέλεσαν μέρος του ολοκληρωμένου προγράμματος που οι επισκέπτες και φίλοι του Μουσείου είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Παράλληλα, νέοι και παλαιοί επισκέπτες παρακολούθησαν διαλέξεις για τον πολιτισμικό πλούτο της Κίνας, με ποικιλία θεμάτων όπως την Κινεζική Ιατρική σε συνάρτηση με την Ιπποκρατική, τη μυστική τέχνη της Κινεζικής Αλχημείας, την Ιστορία της Κινεζικής Ζωγραφικής, τη ιερή μαντική τέχνη του I Ching, αλλά και την πρακτική του Διαλογισμού σε Ανατολή και Δύση από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τέλος, οι επισκέπτες μπορούσαν να παρακολουθήσουν τα καθημερινά έθιμα του λαού της Κίνας μέσα από δρώμενα που αφορούσαν τις εποχές, τα ήθη και τα έθιμα, όπως για παράδειγμα τα εργαστήρια κατασκευής παραδοσιακής μάσκας και κινεζικών δράκων για τον εορτασμό του ερχομού του νέου έτους τον Φεβρουάριο ή την ιεροτελεστία του τσαγιού και την κατασκευή παραδοσιακών φυλαχτών με κινεζικούς συμβολισμούς και παραστάσεις.

ΠΟΛΛΑ ΤΑΞΙΔΙΑ... ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΕΝΟΥ

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης,
υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων
Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό μουσειακό πρόγραμμα του Παιδικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Πολλά ταξίδια... μια Ευρώπη».

Στόχοι του προγράμματος είναι τα παιδιά ηλικίας 5 - 12 ετών που συμμετέχουν, να έρθουν σε επαφή με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, γνωρίζοντας τα κράτη, τις σημαίες, τα αξιοθέατα, τα προϊόντα, καθώς και τους σημαντικότερους καλλιτέχνες (εικαστικούς, μουσουργούς, ηθοποιούς) και πρωτοπόρους εφευρέτες, οι οποίοι με τις εφευρέσεις τους άλλαξαν την ζωή των ανθρώπων. Επίσης, μέσω αυτού του προγράμματος τα παιδιά εκφράζονται καλλιτεχνικά, εργάζονται ομαδικά, αλληλοεπιδρούν με τα εκθέματα του Μουσείου μέσω της αφήγησης μύθων, της μουσικής και του χορού και αναπτύσσουν κριτική σκέψη και δεξιότητες επικοινωνίας.

Η χρήση τεχνικών δραματικής τέχνης προσδίδει έντονη συναισθηματική διάσταση στην εμπειρία των επισκεπτών. Η διαλεκτική των παιδιών με τα εκθέματα του μουσείου (κούκλες με παραδοσιακές στολές από διάφορες χώρες, ομοιώματα χαρακτηριστικών αρχιτεκτονημάτων - κτηρίων, αψίδων κ.λπ.) μέσα από τεχνικές όπως το κουκλοθέατρο και το παιχνίδι ρόλων, με τα ίδια σε θέση πρωταγωνιστή, συμβάλλει στην απόκτηση μιας διαφοροποιημένης μουσειακής εμπειρίας.

Τα παιδιά καλούνται, συμμετέχοντας σε ένα αρθρωτό μουσειακό πρόγραμμα, να δραματοποιήσουν μύθους, να γνωρίσουν τις χώρες της Ευρώπης με τις σημαίες τους, χορεύοντας με ξεναγούς εκθέματα του μουσείου (κούκλες με παραδοσιακές φορεσιές), να έρθουν σε επαφή με την ευρωπαϊκή μουσική (παραδοσιακή, λαϊκή, κλασική και σύγχρονη). Γεμίζουν την βαλίτσα του Ακριθάκη με καρτ ποστάλ των πιο γνωστών μνημείων της Ευρώπης και με πίνακες Ευρωπαίων καλλιτεχνών. Η εμπειρία της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα τα βοη-

θά να συνειδητοποιήσουν ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι ένας, κοινός, με ιδιαιτερότητες ανά χώρα που όμως στηρίζεται στα ίδια θεμέλια.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ